

مندرجہ سی

شورا

عدد ۴

فیورال ۱۵ = سنہ ۱۹۱۶

محرری: رضا الدین بن فخر الدین
ناشری: «م. ساکر وم. ڈاکر رامیفلر»

دی لہپس فر دینان

سویس قانان آجوجی .

«دینی تدبیر لر» ہم «اوقاف

فیکر لر» اسملی کتابلر

حقنہ محاکمہ

امام خطیب محمد حنفی مظفر .

باشقردلر حقنہ غی مقالہ

مناسبتیلہ

کامل موسی . باشقرد قزی :

رابعہ یوماغولواہ

خواجہ احمد بسوی حقنہ .

ن .

اسلامدہ الٹ الٹ ظہور

ایتکان اختلاف واسما .

عیلیہ مذہبی

ذاکر آبوخانف .

زکات حقنہ غی مقالہ

مناسبتی برلہ

بدرالدین علی

مرجانی

عبد الحمید المسلمی .

باشقردلر

زکی نادیف

اشعار :

تربیہ و تعلیم :

«تل وادیات اوقتو اصولری» .

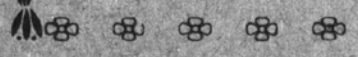
مراسلہ و مخابره :

قریلچار . تورکستان ، نامعلوم دن

مطبوع اثرلر

حکایہ :

«آئندہ برکون» یازوجی .

۱۵ فيورال - ۱۹۱۶ سنه

۲۳ ربيع الاخر - ۱۳۳۴ سنه

شورا دىمىر والو غى حادىمىر

دى لسپس فرديان

(باشى ۳ نچى عددده)

آوروپاده بولغان آقاديمىلر، علمى جمعيتلر دى لسپس نى فخرى اعضا سايلاديلر. «دى لسپس» اورنييه «يوك فرانسز» عنوانى برله يورى باشلادى. «دى لسپس» يوك فرانسز اسمى برله اونيش يللر عمر سوردى. بو كورگان حرمتتى، بو تابقان شهرتى مونگ عصر نده هيچ كيم تابمغان بولسه كيردك. لىكن:

لىكل شىء اذا ماتم نقصان
فلا يفر بطيب العيش انسان
هى الامور كما شاهدتها دول
من سره زمان سائته ازمان

معلومدر.

دى لسپس الوغاق برله تمام ايسرگان بر وقده آمرىقاده «پاناما» قانالىنى آچو فكرى چقدى. دى لسپس، خدمتى اوز اوستينه آلو قصدى برله ۱۸۷۹ نچى يل ماى آينده آوروپا مهندسلىرىنى «پاريز» غه جيوب شوشى حقده سويله شدى. بيك كوب آدملر بو فكرگه قارشى كىلديلر ايسه ده «سويس» ده هنرىنى كورسه تكان دى لسپس هر برينه غالب كىلدى و باشى ۷۵ ده ولا طوروب شوشى اشنى اوز اوستينه آلدى. بو طوغروده مجلسلر ياصاب خطبلر سويله دى. پاناما قانالى حقدن بحت ايتار ايجون ديب زور بر غزته تاسيس قىلدى. خلق ايسه «سويس» ده كى همىنى كورگانلىككن دى لسپس نك هر بر سوزينه آما و صدقا ديب طورديلر، آلتون كموش گه كوموب قوبديلر.

شركتنى ياصاب، كيرهك قدر آقچه چيغاندن صوك ۱۸۸۰ نچى يل بر نچى غينووار كوتنده پاناما قانالىنى قازتورغه كر شدى، بر نچى توفراقتى اوز بنگ قزندن آلدردى. دنيا نك مشهور آدملى و غزته مخبرلى حضور نده شولاي ايتوب پاناما قانالىنى آچارغه كر شدى. دى لسپس، پاناما قانالىنى ۱۸۸۷ نچى يل بر نچى اوكتابرده آچلورغه وعده قياغان بولسه ده ۱۸۸۷ نچى يل نك بر نچى اوكتابرى بولغانده يارتى خدمت ده ايتولمه گان ايدى. دى لسپس، مذكور وعده نى ايسه سويس قانالىنه قياس ايتوب بيرگان بولسه ده سويس قانالى برله پاناما قانالى آراسنده زور آيرما بارلغىنى بلدى. سويس قانالىنى عمر بلر اشله ديلر، آنلر نى حيوان اور ننده چبر قىلاب يور تهر، عربلر ساعت و دقيقه نى بلميلر، تا اولكده ۱۵-۱۶ ساعت اشليلر، كوبس نچه تاماق حقىنه يوريلر ايدى. اما پاناماده غى اشچيلر نك بيك ايسلرى كىتمى، معلوم ساعتلىر ييتكاندن صوك كوتارگان كوره كلر نى ده يرگه توشرميلر بلكه اوچلر نى جاينگاندن صوك كورهك اوزى توشوب كىته در ايدى. مصر ده غى حكومت مأمور نر نك الوغلى ده حكومت خدمتى برله خصوصى شركت خدمتىنى بر برندن آيرا آلمانلرى و شركت اشىنى حكومت اشى اور ننده كوروب ياردمله شوب يورگانلرى حالده آمرىقاده ائك توبان درجه ده كى پاليسه مأمورى ده نظام بوي نچه پاليسيه گه توشلى بولمغان نر سهر حقدن «اول بز نك اش توكل» ديب التفات ائتمى، ايله نوب ده قارامى ايدى.

موندن صوك دى لسپس يا گادن آقچه چيدى ۱۸۹۰ نچى يل غه قدر پاناما قانالى آچلا چاغنى اعلان ائدى ايسه ده ۱۸۹۰ نچى، يل يئكانده پاناما قانالى آچلورلق حالده توكل، آقچه ده بئكان ايدى.

طولو سبیلی بعض بر صای اورنلری کوملگان، تیره اورنلری کول بولوب قالغانغه اوخشی .

سویس قانالی آق دگرده گی «پورت سعید» دن باشلانوب، شاب دگرده گی «سویس» گه باروب چیقادر. اوزونلی ۱۶۰ کیلومتره بولوب کیلگگی ۷۵ متره اورنلری بار. هر حالده الگ زور صوغش کیمه لری اوتوب یوری آلادر.

سویس طرفنده غی باشینه قوم طولوب طورغانلقدن تون کون همیشه قازوب و تازارتوب طورالر. قانالغه کرگاندن صوگ کیمه لر بیک آقرون بارالر، کیمه یولی هر تورلی علامتله برله بلدرلگان بولسه ده قومغه اوطورو خوفی همیشه بار. بعض بر کیمه لر قومغه بره لوب سدربول کیته لر. قومغه اوطورغان کیمه لره کورله، مونلرده حسابسز کوب خلقلر اشلیدر، قوزغاتوب یبارر ایچون طریشه لر. قانالندن باری برگنه کیمه یوری، قارشلی کیلوجی کیمه بولسه یول تیرر ایچون حاضرله نگان قولقغه کروب، آنک اوتوب کیتکانفی کوتوب طورادر. یول صابار ایچون یاصلغان اورنلر کیک بولغانلقدن ایکی کیمه بیک ایرکن یول بیرشوب کیته آلالر.

سویس قانالی آچلغاندن، اسکندریه دن مصرغه و آندن سویس گه تیرر یول سالونغاندن صوگ روسیه مسلمانلرینگ حج یوللری ده بر آز اوزگه ردی. آندن مقدم روسیه دن حج گه باروجی بر آدم اوزینگ سیاحتینی اوشبو روشده تعریف ایتهدر:

«اسکندریه» دن ۸ کونده «مصر» غه باردق. «مصر» دن ۸ کونده «سویس» گه باردق. آندن ۱۴ کونده «ینبوع» گه باردق. (قایقان وقتنده) «ینبوع» دن دگر برله ۲۷ کونده «خسیسر» گه، آندن قوری غه چیقوب ایکی آیده «مصر» غه کیلدک.

•••

اسراف قیلوی سبیلی بورچغه باتقان اسماعیل پاشا، مصر خزینه سی اسمنده بولغان قانال سندلرینی چیتلر گه صاتوب بترگانلگندن بو قانالندن مصر ایچون بر تینلک فائده بوقدر. مونگ فائده سینی هر یل آوروپا بانکیرلری، بایلری اوز آرارنده بولوب طورالر. دی لسیس سوزینه موافق سویس قانالی آلتون آغا طورغان چیشمه، لکن مصر خلقی ایچون توگل بلکه آوروپالور و بیگره کده انگلیزلر ایچون .

•••

دی لسیس ۱۸۹۴ نجی یل دیکابر آینده فرانسه ده «لاشینه» شهرنده وفات بولدی. یاشی ۸۹ ده ایدی.

فرانسه پارلامینتوسی بو اشنی تفتیش ایتو و تیوشلی تدبیرلر قیلو حقنده حکومت گه قوشدی و تفتیش وقتنده ده پاناما ایچون چیولغان آقچه ننگ بیک کوب الوشی خلقلرینی آقچه بیرر گه قزدرر و پاناما اشی یاخشی بارغانلغینی یازوب طورر ایچون غزته لر گه، زور مأمورلر گه رشوت ایتلوب تاراتلوی آچلدی و دی لسیس بتونلای مسخره لک گه قالدی.

دی لسیس اوزی هم اوغلی پیش یل تورمه ده یاتو هم اوچ مگ فرائق نقد جزا توله و برله حکم ایتولدی لر. لکن دی لسیس، قارتلق و قایغو سبیلی خسته بولوب یاتقانلغندن، عقلی ده ضعیفله نکلر نلکدن بو حکمنی بلمادی و اوزاق طورمی وفات ایتدی. جنازه سی بیک ساده روشده گنه اوزاتلدی.

قانال آچلوغه ۳۰ یل طولو مناسبتی برله ۱۸۹۹ نجی یلده دی لسیس گه «پورت سعید» شهرنده هیکل اوطور تدیلر. بورنژادن اشله نگان اوشبو هیکل ۱۸۹۹ نجی یل ۱۷ نجی نو یابرده رسمی صورتده آچلدی.

سعید پاشا و اسماعیل پاشا، فرانسه پادشاهی ناپالیون اسملری کونندن کون اونوتولوب بارغان حالده دی لسیس اسمی یا گرتلدی. بورنژاغه یازلوب قویولدی. عقل هم اش اشله و ایچون بولغان حرمت تخت و تاجغه بولغان حرمتدن آرتق، اصل شهرت ده علم و خدمت شهرتی ایکانلگینه اوشبو اش دلیل بولسه کیره ک.

هیکل یاصاتوب اوطورتو مصرفی شرکت طرفندن بولدی و مجلسده ده مصر خدیوسی عباس پاشا رئیس لک ایتوب اوزی آچدی و باشلاب نطق سویله دی. مجلس گه کیلوجیلر ننگ صانی ۵۰۰۰ دن آرتق بولوب آراده دی لسیس ننگ اوغلی ده بار ایدی. شاب دگری برله آق دگر آراسی تیگر قوملقدن عبارت بولوب اورتالقده بر طوغوروده تزلوب طورا طورغان تیره کوللر بار. سویس قنالی ایسه شول زور کوللرینی بر برینه طوتاشدرو د غنه عبارت بولدی.

روایتلر گه کوره عمر و بن العاص ایکی دگرنی طوتاشدرو فکرینه کروب خلیفه حضرت عمر دن رخصت صورغان ایدی. احتمال عمر و بن العاص ده شوشی کوللرینی طوتاشدرو مقچی بولغاندر. لکن قانال برله روم کیمه لری کروب جده نی باصارلر، تالارلر، مسلمانلر ننگ اوزلر نده کیمه لر بولغانغه قدر بو دگرلر ننگ طوتاشولری معقول کورلمی دپ حضرت عمر رخصت ایتمگان ایدی. حقیقت حالده بو ایکی دگر طوتاش بولوب صوگندن قوم

«دینی تدبیرلر» هم «اوافق فکرلر» اسلی کتابلر حقیقه محاکمه

۱

فاضل محترم ضیاءالدین الکمالی افندی «اصلاحات دینی» کتبخانه سندن برنجی کتاب «دینی تدبیرلر» نی تالیف و نشر ایسکان ایدی. موکا قارشی فاضل محترم موسی افندی حضرتلری «شورا» مجله سنده انتقاد یازدی سوگره بو انتقادن آیرم رساله روشنده هم نشر قیلدی.

بز بو متخصصلر مزنگ اثرلرن بیوک بر تهالك ایله اوقودق کوب استفاده لر قیلدی. اثر صاحب لرینک هر ایکسینه صمیمی رحمتلر اوقیمز. زیرا اثرلرنک موضوعلری بیوکدر. بیوک موضوعلری مبادله افکار میدانینه چغارمق هر حالده مهمدر. بزده بو بیوک موضوعلرده یازلغان اثرلر حقیقه سوک بولسه ده اوزمزنک انتقاد و محاکمه لرمنی یازارغه اویلا دیق.

موسی افندی قلملرنک ادبته دائر دورت ماده یازمشدر. شبهه سز اول ماده لر بارده اعتبارغه آلتورغه تیوشلی.

بو زمانده «اصلاحات دینی» سوزن کوب سویلی باشلادیلر. موسی افندی «اصلاحات دینی» عباره سن معقول کورمی: اول عباره ده اسلامیتنک اوزنده خسته لك و فساد دعوی ایتو شایه سی بار ایمش، ضیا افندی نشرینه شروع ایتمش اثرلرنک سلسله سته «اصلاحات دینی» کتبخانه سی» نامی بیرمه سه گوزهل بولاچاق ایش. درست گوزهل بولور ایدی لکن مراد، بز آگلاغانچه بولغان «دین» نگ اصلاحی بولورغه کیرهك. اسلامیتنک اوزنده هیچ بر خسته و فساد بولماسه ده بزنگ آگلاومزده غی فساد ییتر لکدر.

موسی افندی حضرتلری «نصرانیت دنیاسنده ده فورماسیون دوری درست وار ایدی لکن تاریخ اسلامیتی نصرانیت تاریخنه تقلید ایتدرمک لازم اولماسه کیرهك» دیه در.

جائز یله توگدر. بزنگ دینمزنک اصلی کتاب مقدس قرآن کریم میدانده آنک هیچ بر حرفی اوزگارگانی یوق. اگر بز، شول دینمز و کتابمز قرآن کریمنی لایقنجه آگلاب عمل قیله آلماسق آنسی بزنگ اوز قصورمز. نه نه بزگه شول قصورمنی غنه اصلاح قیله سی بار. بزنگ آرامزده سویله نه تورغان دینی اصلاحات شولغنه. «مسلمانلر دینی انقلاب غه حاضرله نهلر» دیگان سوزده شول معنی ده در. دینی کتابمز قرآن کریم هیچ اوزگار. ماینجه محفوظ بولغانلقدن بو اصلاح و بو انقلابنک نظری یاغنده آورلق یوق، تیک آنی عمل گه قویو یاغندن غنه آورلقلرغه اوچرارغه توغری کیله. زیرا ایسکی فکرلر ایله کوره شورگه توغری کیله اول البته ییکل توگل.

تورلی سیلردن «دین» نگ بعض ماده لر ن یاغش آگلاور یا کنه سینه توشونوب آگلاب بیتکرماولر یا آگلاغان ایله عمل قیلماولر هر عصرده بولوب کیله تورغان طبیعی و مقتضای بشریت بر اشدر. هم هر عصرده «دین» گه مناسبتمزنی توغریله تورغه دینی آگلاوده بولغان قصورلرمنی بتررگه، «دین» نگ هر ماده سن لایقنجه عملگه قوبدررغه طرشوچی حقیقی عالمر و مصلحلرده بولوب کیلگان. حاضرگی اصلاحات فکرلری ده شول اولدن کیلگان حالنک دوامی غنه. فرق شونده غنه: حاضرنده کیک روشده اصلاحات اجراسینه بیگرهك ده زور احتیاج توشدی و هر بر عاقل آنی حس قیله باشلادی. البته اسلامیتنک اوزن اصلاح توگل. چونکه آگلا فساد قارشقانی یوق. بهلکی اسلامیتی آگلاومزنی اصلاح یا که نه تیک اسلامیت برکسنده اوزمزنی اصلاح. بعضیلر، عقیده مزده اصلاحات لزوم سن قیلماولر. لکن بز فکر مزجه اصلاحه محتاج بولغان «عقیده لر مز» ده چیر کوب. مرجانی و قورصاوی لرده بو توغریده بایتاق خدمت ایسکانلر. حاضرنده ده بو توغریده کوب خدمتلر کیرهك.

بز شونی اونوتمیق: عقاید اسلامیه قرآن کریمنک قطعی دلالتی ایله ثابت بولغان مسئله لرگنه بولسه شوندی مسئله لرگه گنه

کفر ديمه مش به لکي کفر لک که ياقن ديمش . بو فائده لي درس بولسه کيردک ايدى . فقير لک کنگ خوفلي جهتري بار، شونگ ايچون فقير لکدن صاقلانو تيوش، صاقلانا توروب فقير لک البته عيب توگل بو وقتده صبر تيوش .

ديني تدبير لده « شريعت اسلاميه حکمت و عقل رکنلرينه بنا ايدلمش ايگان بو کونده امر تعبدى نيگريته قورلمشدر . . . » ديه در .

شريعت اسلاميه ننگ حکمت و عقل غه موافق بولووي اسكي نظر به چده مثبتدر . « امر تعبدى » ديمک کلي توگل ، مسئله سنه قاراب غه بعض مسئله لرننگ حکمتن عقل قاصر مز ادراك قيلوب ييتکره آلمى . عمومى ايمانغز اقتضاسنچه موندى مسئله لرنى هم قبول ايتهمز . حکمت و فلسفه سى کوزمزه که کورينوب تور ماغانغ قاراب انکار طرفينه کيتميمز ياکه تکلف ايله واق تويالک حکمتلر ياصاب شريعتنگ بازارن توشررگه ، قدستين ياغالتورغه اوغراشميمز . بزنگ فکرمز چه بوش ميک ضرر ليدر . بزنگ حکمتلرمز ، بزنگ عقللرمز بعضا چن حکمت و چن عقلدن بيک يراقده يورى ، هر فساد بزنگ اولچه ومزى بلمه ومزدن کيله ، بزنگ عقلمز بزنگ حکمتمز چيچق بيزمهنى بيت اول . بز بو سوزنى وجدان کوچله وى بويئجه سويله شدروب و يازغلاب ده قوبامز لکن عملده کوب فائده سى کورنمى ، مغروريت غلبه قيبلا . بزده حاضر غريب مسئله تراحدائى توغرسنده مسابقه يارشى ده بار ، بوده کوب ضرر بيره .

عوالم الهيه دن بر ذره بولغان بير کره سينگ بر ميقروبى آدم بالاسى اوزينگ نور الهى چاقسى بولغان عقل ايله شرايع الهيه ننگ حکمت و فلسفه لرن تيکشرسون بيک ياخشى و تيوش اش ، لکن حدن باسون . کوب فکر لرينه خصوصى فکر کوزبايه قاراسون ، مغرور بولماسون . آنک عقلى عقل کلي دن بر چاقتى بولغان کي آنک تابقان حکمتي ده حکمت الهيه دن بر چاقتى در . شونى آکلاب شونگ بويئجه حرکت ايتسون ايدى .

بزده حاضر بو مسئله ده تمام صاتاشو حکم سوره . هر کم شريعتى اوز آرشنى ايله اولچه رگه آزابلانا . بيچاره حريف اوزن مشقت که صالحوب تفکر اياهده اوغراشمى (ذانا اويلاسه ده بر نرسه آکلاماسلق نادانلرى ده) آنصات موده بيت « اى آنک کي بوچتک ، آندن ني فائده ، نيگه کيردک اول » دى ده قوبه . مونه ياش بوونده بوساتاشونگ ميدان آلب کيلووي برواقدر . مونگ البته وقتنده چاره ن کورو لازم .

قسقه سى دينده ثبات و صلابت ايچون امر تعبدى که اينانو شرط . امر تعبدى که اينانو اوزگنى تانو مهلکات نفسدن و اخلاق رزيله دن بولغان « عجب » دن قوتلو بولادر . عقل قاصر مز حکمتن

« عقايد اسلاميه » ديب نه تيوش بولسه ده ، دليل ظنى ايله حاصل بولغان دينى عقیده لده البته کوب هم آنده اختلاف ، افتراق خسته و فسادده شبهه سز بار .

محترم ضيا افندى حضرتلرى محکمه شرعيه مزنگ « ايمان نه ؟ » سو آله هم خطيب و مدرس لک امتحانينه کيلمش افندي لرننگ « ايمان لاله الا الله » ديب جواب بيرولرينه انکار ايتهمز « ملتکه دينى باش اولور افندي لره ايمانتى بلمه بير کدن اسلام دنيا سنه باش بولسه لر عمومنگ حالى فکر لده آغلا ؟ » ديه در .

محکمه شرعيه ننگ « ما الايمان ؟ » سو آينه شاگردلرننگ « الايمان ان تو من بالله و ملائکته و کتبه و رسله و اليوم الآخر و تو من بالقدر خير و شره » جواين بيرگانلرن کورگانمز بار . بو سو آل و جواب شبهه سز درست . فقط شونى نه تيورگه ممکن : بو سوآل و جواب درست بولسه ده رسول اکرمنگ : « الايمان بضع و سبعون شعبة فافضلها قول لا اله الا الله و اداها امامة الاذى عن الطريق و الحياء شعبة من الايمان » کي حديث شريف لرنده مهمل قالددرغه يارامى . ايمان اعتقاددن عبارت بولسه ده آنک اعمال ايله بيک نق به يله نگان بولووي ده اوتتولورغه تيوش توگل .

ضيا افندى « الفقر فخرى ، موضوع حديث ايله رکن اسلام خراب ايدلمش ، بتون اسلام دنيا سى فقير لک چوقرينه توشلمش » ديه در .

موسى افندى « الفقر فخرى و به افتخر سوزى موضوع ايسه ده معنى البته درستدر ، بو راده فقير لک مالسزلق معنى سنده توگل به لکي الله غه احتياج معنى سنده » ديه در .

بر موضوع حديث ، يالغش معنى ني موهم بولسه درست معنى غه حمل قياوب آکا طرفداراق کورسه تو تيوشسز بر تکلف بولور . الله و آنک احسانلرينه احتياج معنى سيله فقير لک البته مدار افتخاردر . لکن بو موضوع حديث ، خانه سى يوق . جامه سى يوق آج يالانچا بي چاره مسكين معنى سنده يور تيولوب اسلاميته مطلوب بولغان باياق غه قارشى قوبيله در . بو ايسه موضوع بر حديث که شدت ايله انکار ايتهر ايچون آرنه ي ايله كافي بولسه کيردک .

ضيا افندى : « الفقر کادان يکون کفرا ، ديو بيان ايدلمش حکمت نبويه لر قبره کومامشدر » ديه در .

موسى افندى « بو حديث ، سند جهتيه ضعيفدر ، معنى سيله کفر لک اولاماز » ديه در . بو توغريده اوج صحيفه قدر گوزل گوزل سوزلر يازا .

بر شخصنگ فقير بولمانى آنک کفرن مستلزم توگل ، لکن فقير لک خصوصا ملتنگ فقير لگنده کفر قورقوسى بار توگلمى ؟ هيئت اجتماعيه نظاملرى مونى اثبات ايتمى ؟ حديث شريفده ده فقير لک

اهل اسلامنگ ايمانه عموما تعرض قىلوب جراحتله مك، سوزگنى ايشدرهسك كىلگان ذاتلرنگ قولاقلىرینه اوز قولك ايله چوبك طوتورمقده تدبير بولماسه كبرهك. ۷۲ صحيفه باشنده غي «اللهنگ مبتدع ضال اولووى لازم اولادر» عبارهسى كىي سوزلرده البته ميزانسز سوزلردر.

دينى تدبيرلرده ۹ نچى صحيفه دن باشلاب ۲۰ نچى صحيفه كه قدر ايمان حقنده سويلدردر. ايمانتى اعتقاد، عبادت، اخلاق حميده، سعادت ماديه ومعنويه اياسى اولمتدن عبارت كورسه ته. صحيفه ۱۲ ده «ايدى بو كونده اوچيوز مليوندن آرتق اهل اسلامنگ ايمان و عقیده لرینه ايمان و عقیده بيشكى اولان دينى مكتب و مدرسه لرینه طوغرو كوز ايله كوز قاراساق حسرتله كوره مز كه اسلام دنيا سينك بلديكى و اوگر نديكى ايمان و عقیده قرآن كريم اوگر تمش ايمان و عقیده دگل . . .» ديه در.

ايسكيلرنگ تكفيرلرندن زارلانا ايدك، لکن آنلرده اوچيوز مليون اهل اسلامنگ ايمانه هجوم قيلمير ايدى. موسى افندى ده «اوقاق فكرلر» نك ۸ نچى صحيفه سنده، ضيا افندينگ ايمان بحثنه امضاسن قويعشدر. لکن موسى افندى حصر تلىنگ «خلق نظرينه ده» ده سويله گان سوزلرن معقول دائره گه ده كرتوب بولا ايدى.

«بچاق» قريه سنده خطيب محمد حنفى مظفر.

شعر

«سزنى ملت قزلى، اى سز ايميد يولدزلى!
تاك سحرار ازلهب ازلهب بر كوروب قانالمادم.»
ازلهدم وهب آلهى برله اينكان قزلى،
آچه نوتى باش جرتى - اما هيچ تابالمادم.
«دردمند!» يوقعه يورلما: تيككه اينمى فيض حق،
چق كرش ملت اويوشماينه، قزلى تابلور.
سحر شعر ايله اثر بيرمك ايميدلىرى ناحق،
فكر ملت چن تشبث سايه سنده آچلور.

سزنى ملت باشلىرى، اى سز خضر يولداشلىرى!
تاك سحرار ازلهب ازلهب بر كوروب قانالمادم؛
قطره «آب حياتى» چنيسنه ايتار ايدر،
بر جوانمزده صاحب قدرتى مين تابا آلمادم.

فراقى .

ادراك قىلغان مسئله لرده گنه انقياد بو عجب بولا. بو، در حقيقت شرعدن بيگرهك حكمت كه انقياد بولا. اما شريعتنگ عقل قاصر مز ايله حكمتى ادراك قينه آماغان مسئله لرینه انقياد، انقياد بولا، اوزگنى تانو ضعفگنى بلو وعجبگنى صندرو بولور.

شريعتنگ هر بر ماده-ينگ حكمتى بزنگ صوقر كوزمزه كورنوب تورو لازم اعتقادی اورناشسه «دين» نك حكمتن كوره آماغان صوقورلرغه «دين» دن صوونورغه ميدان حاضرله نگان بولور.

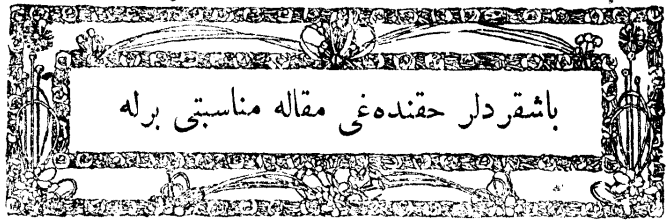
دخى بر قات تكرر قيله م: شريعتنگ عقل و حكمت كه موافق بولوننده شبهه يوق. گرچه شريعتنگ هر بر مادهسى حسابسز حكمت و مصلحتلرنى متضمن بولسه ده بعضيلرن بزنگ عقل قاصر مز ادراك قيله آلميدر. مونده هم شبهه يوق. علمای كرام شريعتنگ حكمت و فلسفه لرى توغرسنده هميشه فكرلر يورتسونلر، لکن بو نازك مسئله نى نادان ماليلر آراسنده ده موضوع مذاكره قيلماسونلر ايدى. اكرده فكرم يالغش بولسه ماتور سوزلر يالغان حريرلر موداده بولغان سفسطه لر ايله توگل بهلىكى جدى و عملی روشده اثبات ايتوب بيركر. زياده سيله ممنون بولورمن. اما فائدهسى بولماياچاق اقوال مز حرفه نك بر پاره لك اهميتلىرى بولماياچاغى معلوم.

محترم ضيا افندى «دين اسلامنگ حكمت و فلسفه سنى امت اسلاميه كه تعليم ايدر يوله كرمش مدرسه دينيه لرده، دينسز اخلاقسز مدرسه دن سانالا» ديمش. بو حالگه بزده يك بورچيله مز. اصلاح يولينه كرگان مدرسه لرمزه كه خلق بولاي قاراماسون ايدى. لکن مونك سيلرن ايكي طرفدن ده تيكشرسهك ياخشيراق بولماز ايدى ميكان؟ اصلاح، هر نرسه حقنده كبرهك، بو كليه دن اصلاح اوزى ده مستثنى توگل. مدرسه لرنگ قصورن آكلار ايجون ييتشدرگان ييمش لرن تاتوب قارارغه كبرهك بولور. اكر آنك ييمشى لذتسز بولسه البته آنى آشلا رغه تيوش بولور.

موسى افندى قلم ادبلىرنگ ۳ نچى ماده سنده:

«سيد الوجود شارع كبر نبى محترم عليه الصلاة والسلام حضرتلرنگ معصوم لسانلرینه سوز وضع ايتمك حكمت الهيه ايله پاكلتمش مقدس قلب رسالتلرینه فكر تلقين ايتمك بزم كى ضياليله مناسب اولماسه كبرهك. دينى تدبيرلرنگ بعض صحيفه لرده مثلا ۸ نچى صحيفه ده «جانى بدنه قايتوب افنديمز روضه سعادتدن قالقسه ايدى اويله قيلور ايدى، بويله قيلور ايدى!» كىي بر آز ميزانسز لافلر وار» ديه در.

بز بو توغريده موسى افندينى حقلى نابدىق. شوندى سوزلر «دينى تدبيرلر» ده واقعا بايتاق كورينه در. اوچيوز مليوندن آرتق

باشقردلر ده « صحبت ملیتک » بر سالی

مینم بلومچه جهالت ایکی تورلی بولا. بر ملت، یا که شخص اوزینک جهالتن بله هم آنی باشقردلر قاشنده اعتراف ایته، لکن شونی اوزندن بیرونک چاره سنی گنه بلمی. بوش جهالت آرتق قورقنچ توکل. چونکه زمان و حیات اجتماعیه قانونلرینک اوزگارو و آلماشنوی بله مونک بتوی یا که کیموی ممکن. ایکنچی تورلیسی ایسه: بر ملت یا که شخص اوزینک جهالت و غفلتده ایکنینی بلمی هم آنی اوزنده بار دیب اعتراف ده ایتمی؛ اگرده ایکنیچیلر بوگا شول صفترلن کورسه تسه لر چن کوکلی بله آکا آچولانا هم زهنجی: «یوق موندی اشلر بزده یوق، سین یوری بزنی یامانلیسک» دیلر. مونه موندی جهالت که «جهل مرکب» دیلر. بو تورلی جهالت، بیک خطر هلی بولوب، بوصفت بله متصف بولغان ملت یا که شخص اصلاح و تجددنی اصلا قابل بولمی. شونک ایچون بار، باراموندی ملتلرینک انقراض چوقرینه توشوی ده بیک ممکن. مونی هر بر کوزی آچق کشی بله.

«شورا» اوقوچیلر کورگانلردر، حاجی احمد امیروف دیگن افندی ۱۹۱۵نجی ییل «شورا» ننگ ۲۱نجی عددنده «باشقردلر ده خاتون قر» اسملی بر مقاله یازوب باشقردلر قرداشلر مزینک خاتون قزلرینک علم و معرفندن محروم هم حقوقدن بالکل چیتهه ایکنلکلرن بیک آچق هم هیچده مبالغه سز نیسن کورسه تکان ایدی. بزده مونی اوقوغاچ باشقردلر بر قدر عبرت آلورلر دیوب امیدله نگان ایده؛ لکن اشلر باشقچه بولوب چقدی. مونه «شورا» ننگ ۲۳نجی هم بویلیغی برنجی صائده ایوب حضرت بله عبدالله اسملی ایکی شخص چغوب بیک اورونلی هم ادبی روشده یازغان شوشی تنقید و مؤاخذه که قارشسی ناراضی بولغانلقلرن بلدره لر.

یالغز باشقردلرغنه توکل، بتون دنیا مسلمانلری حاضرکی کونده جهالت بله معروف بولدقلری حلاله، نی ایچوندر بوافندیلر مونی برده اعتراف ایته سیلری کیلمی. مونه موگا نی دیورکه کیرهک ایندی؟! بر ملتک آزمی، کوبمی مطبوعات بلهن شغله نگانلرینک شول قدر آچق و عموم طرفندن اعتراف ایبولگان کیمچیلکلرن اعتراف ایته سیلری کیلماسه، عوامنده نیندی فکر بولور دیب اویلیسنز؟

مطبوعات ملتلرینک کوزگی سیدر. آنده هر کم اوزینک صورت حقیقینی کوره؛ اوزک قیشق بولغاچ کوزگیگه اویکاله رکه اورون یوق.

یاورویالیرنک شول قدر متمدن و معرفتلی بولدقلری حلاله ده مطبوعاتده تنقید و مؤاخذه ایدلورکه تیوشلی حاللری همانده بولوب تورغانده، بز مسلمانلرده بو حال آلارنقینه نسبتا مکرچه آرتق بولورغه ممکن. ممکن گنه توکل بو فاکت. ایندی سزده (هم بزده) اگرده یاورویالیردن قیاسنی قابل بولماس درجه ده آرتده ایکنلکلرنی اعتراف ایته رکه تنزل ایسه کور اوز حق کورده مطبوعاتده یازغان تنقید و مؤاخذه لرکه آچولانو اورنینه شادلانورغه تیوشلیسنز. بز تاتارلرده شولایوق.

باشقردلر ده بر عجب خلق بار؛ اولده حق سوز بولسه ده آنی کوتهرمه و. بز همه بزده (حاجی احمد افندی ده) هم باشقردلر ده سزینک تاتارلر بله برکه ترقی ایتموگرنی چن کوکل بله تلیمنز، شونک ایچون تاتار مطبوعاتده اوز حق کورده یازغان فکرلرنی سزکه دو شمانلقدن یازلا دیوب آکلاما کور.

عبدالله افندی ابراهیموف «باشقردلر اوللرنده قزلرغه مخصوص منتظم مکتبلر بیک کوب» دی، لکن مثال اوچونگنه بولسه ده بر- ایکی شوندی مکتبنی ذکر ایتمو کیممی. مونی بولماز دیوب ایتمو بولمی. باردر، لکن آلار بحر محیط کیرکه قاراغانده بر تامچی صوقیلان بیک آزلر. مونه بزینک اولده ۳۲ اولغه بر قزلر مکتبنی بار، اولده بولسه باشقردلر نوق بولمایینچه، تاتار بایلی طرفندن تریه قیلونه. ایندی شولایوق ایرلر مکتبلری ده قرق اولغه برگن بولوب آنگ ده نوح زمانندن قالغان اصول بله دوام ایسکان بیرلری بیک کوب.

حاجی احمد افندی ننگ باشقردلر اوللرنده خاتونلردن یازو تانویچیلر برده بولمی، خاتونلر اوزلرینه کیرهک قدر احکام شریعتنی بلمیلر دیوب ایتمونده مبالغه یوق. نهلی اول خواجه نصرالدین ایسکاندی انصاف قیلوب یازغان: خاتون قزلرینک دهشتلی حاللرن بتولله ایچوب بیررکه قلمی بارماغان بولورغه کیرهک.

۱۱ - ۱۲ یه شلک قزلرینک عائلهوی حیانه نی قدر رول اوینا یاچقلری بیک معلوم. شولای بولغاچ باشقردلر ده عائله نیگرنینک چرکلکن انکار ایته ر حال یوق.

ایوب حضرت، «قزلر اوز حقلرن اوزلری طلب قیلماغاچ، آلارده بزینک اشمز یوق» دی. ملت بولباشچیلری آلارغه یاردم ایتمه گاج، جمیع فضائل انسانیه دن محروم بیچاره، قزغایج مخلوقلر اوز حقلرن نیچک حمایه ایته آلونلر؟

آرتينه ياشر نيميچه گنه ميدانغه چغوجي برهه باشقرد قزى بولاسه ييك شادلانورمن !.

باشقرد قزى : رابعه يوماغولوا . «قرية حسن» .

شورا بو طوغروده حاجي احمد افندينيك اوزندن ده «ايضاح» اسمى برله اوزون بر مقاله كيلگان ايدي . مونده باصلغان ايكي مقاله برله قناعت ايتوب «ايضاح» نى باصمادق . موندى مسئله نك اوزونغه كيتماوى ياخشى . مقصود آكلانغان صوگ باشقه نرسه لرگه حاجت كوب يوق .

خواجه احمد يسوى حقنده

اوزغان ١٩١٥ نجى يىل ٢٤ نجى «شورا» ده خواجه احمد يسوى حقنده، احمد سردار افندى قلمياه بر قدر معلومات يازلغان ايدي . مونده ابوبكر افندينيك «مسجد اچينه كروبله ن ق اورتاده عجيب زور برقازان يرگه اصلوب طور» ديگان جمله سى درست ايمه س . چونكه قازان يرگه اوطوروب طور - اصولى ايمه س . حاضرگى كونده قانداى بولسه ، بوندن بورونده شونداق بولغان هم زورلق جهنتدن عجبكه فالورلق قازان ده توگل .

احمد سردار افندى نه يتوونجه ، خواجه احمد يسوى شاعر بولسه ده ، بز نكچه شاعر توگل بله ايشان بولغان . شونك ايجونده بز آنى شاعر ديه آلميمز . خواجه احمد يسوى كم بولغان ؟ ديب نه يتوچى بولسه ، هيچ ترددسز «ياخشى اوق زور دعوالى ايشان بولغان» ديه چه كمز . بوگا اوزينك «ديوان حكمت» ي شاهد . شوگا قاراب نه يتهمز ، كه بو «حكمت» لر قلندرلر نك جانلرينه و نه نلرينه آزق بولسه بولور ، اما باشقه لرغه آزق بولا آلماس . بولووى ده ممكن توگل .

احمد سردار افندى مقاله سنده كيمچيلكلر بولغانا قندين تاريخ سويوچيلر مزگه توبه نده گى روشده توزه تونقراق معلومات برونى موافق كوردك :

١٩١٤ يىل ٥ نجى «شورا» ده بو حقه بر قدر معلومات بيرگان ايديك . شيمدى شونى ديه لم ، كه خواجه احمد يسوى حاضرگى توركستان شهرندن ٥ -- ٤ چاقوم چيتده «يه سسه» ديگان اولده توغان . ميلادى ايله ١١١٦ ده ، هجرى ايله ١٠٩٠ ده وفات بولغان . وفات تاريخلى حقنده «حكمت» ده بولاى ديولگان :

باشقردلر

||

باشقردلر ده خاتون قزلر .

اوتكان يىل ٢١ نجى «شورا» مجموعه سنده حاجي احمد امروف طرفندن «باشقردلر ده خاتون قز» ديگان بر مقاله يازلوب اوتكان ايدي . شوگار قارشى بر ايكي ذات رديه يازديلر .

بو يىل ١ نجى «شورا» ده عبدالله افندى ابراهيمف طرفندن يازلغان رديه ، باشقرد خاتون قزلرن آرتغراق ياقلاو و آلارغه طرفدارلق كورساتو بولغانا قندين باشقرد آراسنده طوبوب شونده اوسكان بز باشقرد قزنيك ده قولينه اختيارسز قام آلدردى . هر نرسه نك ماتور طرفن غنه كوررگه عادتله نگان . بز باشقردلر مونده ده بتون وولصقه بر ايكي مدرسه بولوغه غنه قاراب باشقرد خاتون قزلى ده اوزلرينه كيره ك قدر علمنى اوگره نگانلر ديوب ميدانغه چغو كيلشوب بتمه سكه كيره ك . احتمال «چاق» اولنده منتظم مكتب و مدرسه لرده بارد ، ليكن شول قدر جزئى گنه براشنى ترقى صاناب باشقرد خاتون قزلى طوغر يسنده ييك وقبلى اولهره ق سوز قوزغاتو جيغه خلاف كيلوده كيلشمى . بله كه حاجي احمد افنديلر طرفنده باشقرد خاتون قزلى نك حالى بز نك طرفده غى كيدير . بز نك طرفه كيلسه ك بتون ايميليف وولصتنده بر (منتظم اسمن كوتارلك) مدرسه يوق . توگل قزلر ايجون بله ايربالار ايجونده اول درجه ده مكتب مدرسه بارلغى ايشدمى . حالليره ك عموماً آكليراق باشقردلر اوز بالالرى ايجون معلمه كيتورلر . اما موندنغنه بتون باشقرد خاتون قزلى فائده لنه آلمى .

عبدالله ابراهيمف نك بز نكچه ده درست بر سوزى بولسه اولده باشقرد قارچقلى نك بوروننى باقرغانلر نى صاغولرى ، كويلى كتابلرغه بوقلاب اوطورولريدر . عبدالله ابراهيمف « ، اورمان كيوكسز بولماس » ديب سوزن بتورمه كچى بولا . بو سوزنى بز باشقردلر حقنده ايتورگه ايرتوره ك نه لى . بو مقاله ، كوب آراسنده آزغنه اوچرالغان اشلرگه نه يتوله در .

بو وقتنه قدر جيلگه اميد باغلاب وقت اوتكاردك . ايندى موندن صوگ اميدنى اشكه باغلارغه وقت ايكان ده ايسدن چغارماسقه تيوش ! . هر شده حقيقتنى يازارغه كيره ك .

مينمده مونى يازودن مقصود باشقردلر نك عييلر نى كورساتورگه طرشو توگل هم آنلرغه خلاف حركت ايتوومدن ده توگل . بله كه اوزم باشقرد بولوب باشقردلر نى ييك سويگانلكدن آلارنى ده كشى كى ياشاتاسم كيلووندندر . اگرده مينم بو مقاله مه قارشى «ماسكه»

« شیخ احمد بفضل ایزدی

رفت در جنت بزم احمدی

نیز نور الهی شد عیان

سال وصل آن ولی متقی

نیز احمد کاشف حق کن رقم

هم بگو احمد ولی جنتی»

بونده غی «احمد کاشف حق» حرفاری ایجاد حساسیاه قوشولسه

۵۰۹ چغادر. دیملک هجرتدن صوگ ۵۰۹ ده وفات بولغان.

خواجه احمد یسوی بدی باشنده آرسلان باب دیگان بر ایشان

نگ تریه سینه کروب شونده اون یل قدر قالغان. آرسلان باب نگ

وفاتی صوگنده، ۱۷ یه شلرنده بخاراغه باروب خواجه یوسف

همدانی تریه سنده توروب ایشانلغه اجازت آلمان. صوگره بخاراده

بر نیچه یلار خلیفه بولوب تورغان. من بعد اشارت غیبی بادن (؟)

تورکستان طرفیغه عزیمت قیلغانلر. بخارادن کیتکان وقتنده اوزینگ

مرید و یارانلرینی، خواجه عبدالحق نجدوانی غه تابشروب قالدردان

تورکستانغه کیلگچده تصوف یولنده اوز نفسینه بیک کوب اذا

و جفا بیر گانگی آکلادلدر. «حکمت» ده نه یتلگانچه ۱۲۵ یل

عمر سورگان. اوزندن صوگده آناقلی خلیفه لری بولوب اوتکان.

خواجه احمد یسوی نگ توزوب قالدردان «هو حلقه» سینی

دوام ایتدروب کیلوچی خلیفه لری - عزیزلر، خواجه لرنگ بارلغی

تورکستان اها لیسینه به شرون توگل.

«صاف تورکی تنده» بولماسده، اول زمانک آدم لری

فارسی تلی ایله مست بولوب یورگان وقتلرده هم ده کوب مدتلر بخاراده

توروب، بخاراچه تریه کورگان بر ذاتنگ اوزندن چقغان تورکی

سوزلرنگ یازلوب ۸ یوز یلاردن بیرلی سویره لوب بو کونگه قدر

جیتوونه قواغاسلق توگل. احمد سردار افندینگ بو طوغروده غی

سوزلرینه من هم قوشولامن.

بو خدمتی ایچون خواجه احمد یسوی قازاق دیه سی کیله در.

چونکه صاف کونینچه تورکی تلنی صاقلاوچی، تورک بالارندن

یالغز قازاقلدر. بونگ ایچون قازاق باورلرمزغه «تورک تلی

حامیلری» عنوانی نی بیررگه تیوشمز. اما ایندی حاضرگی کونده

روسچه او قوغان باورلرمزغه تل مسئله سنده کوکلمز اوته

رنجیدر.

خواجه احمد یسوی ۴ مگ ۴ یوز «حکمت» نه یتکان. لیکن

بو کونده ۳ مگ ۵۰ دن آرتماوی ظن ایدوله در. باشقه حکمتلری

قاید و نه سیدندر یوغالغان. بزگه معلوم ایمس.

بر کشی نگ نیندی فکر و مسلکده ایدوکن هم ده نیندی

مقصده خدمت ایتوون آکلارغه تله سهک، اول کشینگ قیلغان

خدمتینه و سویله گان سوزلرینه یازوب قالدردان اثرلرینه مراجعت
قیلوب دقت ایله تفتیش قیلودر. چونکه بو یول ایگ اشانچلی وایک
توغرو یاقن بولدر. شونگ ایچون ده، او قوچی محترم ذاتلر، خواجه
احمد یسوی نگ قاندا ی آدم و نیندی مسلکده خدمت ایتدکن
اوزلری اویلاب بلسون ایچون بو یرده بر نیچه «حکمت» نی
یازامز. عینا:

خالص بولوب محاص بولوب لله بولدم

فنا فی الله مقامیغه آشتیم منا

اون یشمده حور غلمان قرشو کیلدی

باشین اوروب قول قاوشروب تعظیم قیلدی

فردوس آلیغ جنتی دین محضر کیلدی

دیدار ایچون بر چه سینی قویدم منا

صبح صادق دوشنبه کون یرگه کردیم

مصطفی گه ماتم توتوب کیردم منا

آلتمش اوچده سنت دیدی ایشیتیب یلدم

مصطفی گه ماتم توتوب کیردیم منا

طه او قو - تون کیچه لار قایم بولدم

کیچه نماز کوندزلاری صایم بولدم

بو حال برله یر آستیده دایم بولدم

مصطفی غه ماتم توتوب کیردیم منا

حق مصطفی روحی کیایب بولدی امام

جمله ملک یر آستیده بولدی غلام

اوتوز برده خضر بابامی ایچوردی

وجودیدین عزازلنی حق قاجوردی

سودا قیلدم یازوقلاریم حق کیچوردی

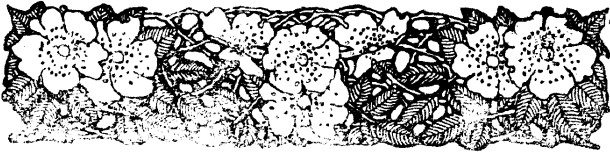
آندن سو نکره حق بولیغه سالدی دوستلار

لشکر توزاب شیطان برله من اوروشتم

بحمدالله ایکی نفسم اولدی دوستلار

عارف اول دور بولسه حلقه ده جولان ایتب

استعانت نی تیلاب اول یرنی قالقان ایتار

اسلامده ائك ظهور ايتكان اختلاف

واسماعيليه مذهبي

(باشي ۳ نچي عددده)

يوغاروده ديدگمچه حسن صباح، اهل سنت ننگ ايك بيوك عالمردن بريتك تريبه سنده كمالته ايرشكهن بولسه ده اوزي مفرط بر شيعي واتتي عشره كه منسوب ايدى. فقط سلجوقيلر نك پايختلر نندن (دولتلك كرش، چغش ميزانن ترتيب واقعه سى مناسبتى بله) قولغاندن صوگ «رهى» شهرينه كيلگن ايدى. آنده اسماعيليه مذهبنك داعيلر نندن «عبدالملك عطاس» اسملى بر آدم بله تاشوب اسماعيليلر نك سيستمينه توشونگهن و اسماعيليه مذهبن قبول ايتكهن ايدى. «رهى» شهرندن اصفهانغه ابوالفضل خانه سينه كيلوب بر نيچه وقتلر طورغانن يوقاروده يازغان ايدم. فقط اول بر نى قدر وقتدن صوگ اصفهانندن ده كيتهره كه مجبور بولغان ايدى. اول، اصفهانندن عراقه و آندن آذربايجانغه كوچوب آندن ده يوقاروده مذكور «عبدالملك عطاس» نك توصيه سى بله مصرغه كيتكهن ايدى.

اول وقتده «مصر» ده عيديون - فاطميونندن «مستصر» اسملى خليفه حكيم سورمكده ايدى. خليفه «مستصر» حسن صباح نك اوتكنلنگن و علمينك تيره نلگن بلگه نكه آنى احترام ايدى. فقط آنك دهاسندن قورقوب اوزينه ياقلاشدرمادى.

حسن صباح «مصر» ده بايتاق يللر قالدى. حكومت اشلر نده بيك زور نفوذ قازاندى؛ بتون حكومت ايرلر نندن اوست كه چغوب، حكومت اشلرى آنك اشاره سى بله اداره ايتله طورغان بولدى. زمان اوتووى بله آنك اعتبارى و تاثيرى ده آرتادر ايدى. فقط حسن صباح آنده ده تيك طورا آلمادى. خليفه مستصر ايله بالا- لر نك آراسن بوزوشدردى، شونلقدن عسكر باشلغى طرفندن، «طرابلس غرب» كه بارا طورغان بر كيمه كه مندرلوب بر بريستانغه بيه رلدى.

كيمه ديگر كه چغوب بر نيچه ميل كيتسه كه ده فوق العاده قوتلى دولتون چغو سببى كيمه ده كى آدملىر كيمه نى اداره ايتله آلماس بولديلىر. شونلقدن بتون خلق اوزلر نك هلاكتكه اوچراغانن كو- روب فوق العاده قورقشديلر. مونه شولاي هر كشى اوزلر نك صوگنى تفسلرى حقه ده اويلا ب كيلگه نده حسن صباح، كامل

ذا كرلارغه وعده قيلدى قادر خدا
گور ايچنده عطا قيلدى حور لقا
ذا كرلر نى تورار جاين دار البقا
كيليك يغيلينك ذا كر قل لار ذكر ايتاليك
ذا كر قل لار حق فرمانين محكم توتار
اخلاص برلان الله تيو قانلار يوتار
حلقة ايجره كيرگان وقتده جانندن اوتار
كيليك يغيلىك ذا كر قل لار ذكر ايتاليك

اوتوز ايكي ياشده يتي حقدن فرمان
بنده ليك كا قبول قيلدوم قيلمه آرمان

قيامت كون ياوق يتي قالغانى يوق
قل احمد نى ايتكان سوزن يالغانى يوق

مبنى حكمت لاريم كان حديث دور
كشى بوى ايلتمسه ييلغيل خييت در
مبنى حكمت لاريم طالب نى رزقى
اگر چنديكه بولسه جرم و فسقى
مبنى حكمت لاريم فرمان سبحان
اوقوب يلك همه معنى قرآن
مبنى حكمت لاريم عالمده سلطان
قيلور بر لحظه ده چول نى ككستان

كشى حكمت ايشيتسه جاني برلان
چقار جاني آنى ايمانى برلان
قولاقغه آلماغاي بو سوزنى نادان
آنى آدم ديمه اول جنس حيوان
خدانى سوزيدن چيقان بو حكمت
ايشيتكانغه ياغار باران رحمت
كبرار جنت ايچغه شاد خندان
خداييم ايلاكاي مسرور شادان

خواجه احمد يسوى بلهن ياقندن تاشناسى كيلگن ذاتلر نك
«ديوان حكمت» نى كوزدن كيچرولرى تيوش. بو «ديوان»
قازان مطبعه لر نده ده آلتى مرتبه باصلوب چقدى ايندى.

ت.

قومی) ننگ اعتقادینہ بناؤ کم ننگ قولندہ کوچ کوبرہ ک بولسہ شول آدم ننگ خلیفہ لک مقامینہ اوطوروی درست ایدی. آنلر اوزلری عباسی خلیفہ لر اسمندن حکومت سورہ لر ایدی. ایران خلقی کولہ برہ گی شیعی بولغانغہ خلافت بنی ہاشم ننگ علی اولادینہ خاص، اماملق آنلر ننگ حقی فکرندہ ایدیلر. شونلقدن حسن صباح دہ بر خلیفہ اسمندن حرکت ایتہرگہ مجبور بولدی. لکن توب مقصدی حکومت اچندہ بر حکومت تأسیس ایتمک واستقلال قازانمق ایدی. فقط خلقنک احوال روحیہ سینہ توشونگن حسن شول فکرن خلقدن یہ شرر ایدی. اوزینہ ہیج بر تورلی حکومت اسمی بیرمیچہ طریقت ننگ «استاذ کبیر» ی بولوغہ قناعت ایتہ واوزنی «شیخ النجیل - تاوایشانی» ہم دہ «ہولانا» اسماری بلہ گنہ آتارغہ رخصت بیرہ ایدی. (مولا سوزندن اللہ تعالیٰ حضرتلری قصد ایتلمی بلکہ شیخ، ایشان، باش معنارلیغہ ارادہ ایتلہ در. یو کونندہ شول سوزگہ نسبت بلہ مولوی (مولوی) طریقتی اسمندہ بر طریقت باردہر. بو طریقتکہ منسوب مریدلرنی آسیا، آفریقہ کبک اسلامنک کوبردک تارالغان یرلرنندہ یلک کوب اوچراتورغہ ممکن. بونلر ننگ «القاهرہ» شہرندہ اوزلرینہ خاص «تکبہ» لری بولوب یاتلر ایچون یلک عجیب کورلگن دینی عنعنہ لری دہ بار. آوروپا و آمریقاندن کیلگان خرستیان سیاحلر ننگ دہ بونلر ننگ ذکر وقتلرن مخصوص کیلوب تماشا قیلولرن اوشانچلی کشیلردن تکرار ایشتمہ). اول اوزون قاراخلقغہ فوق العادہ تقوی کورسہ توب مریدلرنی دہ مصر دہ حکومت سورمکدہ بولغان فاطمیہ خلیفہ لرنندن «قاهرہ» طوروجی «مستصبر» اسمندن جیا ایدی. (خانا فاطمیہ حقتدہ تکرار مرتبہ سوزمز بولدی).

حسن صباح ننگ مریدلری آنک کرامت ایبہ سی بر اولیا بولوونہ اوشانلر ایدی. آنک مریدلری حسن صباح ننگ هر تورلی امر نہی لرن اللہ ننگ ورسولینک امر لرنندن، نہی لرنندن یوغاری توتالر ایدی. حسن صباح ننگ مریدلری قدر باشلقلرینہ مطیع ہیج بر جماعتنی تاریخ صحیفہ سندہ کوررگہ ممکن توکل. استہسہ گنہ قایسی پیغمبرنک امتن یا کہ بیوک بر حکمدارنک تبعہ سن آل، ہیج برسی صباح مریدلری کبک مطیع بولماغان بولور.

حسن صباح مریدلرینک بو طریقہ جانسز ماشینا کبک اختیارسز صورتدہ اطاعت ایتولرینک مهم سبیلری دہ باردہر. جملہ دن برسی عموماً دیہرلک آنک مریدلری شول وقتدہ غی خلقنک ایگ جاہل نادان قسمندن عبارت ایدی. معلومدر، کہ قارا خلق جسمانی لذتکہ باشقہ بر لذتک بارلغن بلمی و آگلامی دہ. حالبو، کہ حس صباح، بونلر ننگ ایگ مطیع، ایگ فدائیلرن دینادہ وقتدوق صنعی جنتکہ کرتوب نفسلری آرزو قیلغان هر تورلی لذتکہ چومرا

حضور قلب بلہ فورطنہ دولقوننی تاماشا قیلوب بارا ایدی. اول، شوندی دہشتلی وقتدہ دہ قورقماوونینگ سببن صورماغان کیمہ خلقینہ «میگا ہیج بر یامانلق ننگ ایرشمہوی حقتدہ «مولام» وعدہ بردی» دیدی. واقعا بر نیچہ دقیقہ دن سوک جیل باصلدی، دولقون بتدی. کیمہ جیلر سلامت قوتولدیلر وبتون کیمہ خلقی حسنک عادتدن طش قوت بلہ مؤید بولووی حقتدہ تمام بر قرارغہ کیلدیلر وآنک ایگ اخلاصلی مریدلرنندن بولدیلر. فقط کیمہ «طرابلس غرب» کہ باراجق یردہ «سوریہ» ساحلینہ کیلوب چقدی. قویاش باتشندن کیلہ طورغان جیل، کیمہ ننگ اوزی تلہ گن طرفقہ باروونہ مانع بولغان ایدی.

حسن صباح، سوریہ ساحلینہ چغوب، سوریہ، حلب، دیاربکر، بغداد، آزر بہیجان، اصفهان، خوزستان کبک یرلردہ اوزینہ مریدلر و طرفدارلر جیا، جیا ایرانغہ «دیلم» طرفلرینہ کیلدی. ایگ آخردن «قزوین» ننگ شمالندہ بولغان قلہ لر ایچندہ ایگ زورسی وایگ نغی بولغان «الموتہ» قلہ سن قولینہ توشوردی. (الموتہ کلمہ سی، الف ننگ دہ لام ننگ دہ فتحہ سی بلہ (تہلہ موتہ) اولوب فارسی سوزیدر). بو قلہ، حسن صباحنک قولینہ توشکن کونندن اعتباراً (۴۸۳ سنہ تیرہ لرنندہ) اطرافقہ دہشتلر یادورا باشلادی. هر تورلی خرافہ لرگہ نفرت کوزی بلہ قاراوچی واوزینک مکتب آرقاداشی بولغان نظام الملک نی اوترتدی. باشقہ واق توبہ ک قلہ لرنی دہ اوزینہ قاراتدی. قوت جیدی. چونکہ آنک کوزہ تکہن مقصدی غایت بیوک بولوب؛ مستقل بر حکومت تأسیس ایتمک ایدی. اول اوزینک ایگ کوچلی دشمانی نظام الملک (چونکہ حسن صباح ننگ یا گادن ایرانغہ کیلوونندن خبر آغان نظام الملک آنی توترو چارہ سینہ کرگن ایدی) دن قوتلونی اوزی اوچون خبرلی فال کبک تلقی ایدی. چونکہ نظام الملک بلہ اشنی بتر۔ گنندن سوک باشقہ لر بلہ کورہ شمک حسن صباح ایچون یلک ییکل ایدی.

حسن صباح، «الموتہ» قلہ سینہ خواجہ بولوب آغانندن سوک سلچوقیلر ضررینہ اختلال حاضرلہرگہ باشلادی. چونکہ اول وقتدہ آتارغہ قارشی توشہ چک بر حکومت بولسہ اولدہ سلچوقیلر حکومتی ایدی. خصوصاً آنک حکومت توزورگہ تلہ گان یرلری سلچوقیلر قولندہ بولغانغہ آنلرنی قوتدن توشوروب شول اورنلرغہ وارث بولمق طوغروسندہ بوتون کوچی بلہ طرشمق آنک ایگ بیوک وظیفہ سی ایدی.

اول زمانلردہ خلقنک بالاتفاق قرارینہ بناؤ حکومت وریاست بر امام۔ خلیفہ قولندہ بولورغہ تیوش ایدی. لکن بو خلافت قایونسنانک حقی بولووندہ اختلاف بار ایدی. سلچوقیلر (تورک

صبح، اوزینک چن حسیاتن خلقدن یه شره ایدی. شونلقدن آنک حکومتی ظاهرده بر مذهب قرده شلگندنگنه عبارت ایدی. لیکن (اساس اعتباری بله) کیله چکده عادی بر حکومت شکلینه کره چک و توب مقصدینه ایرشدره چک ایدی.

حسن صباح ننگ مذهبگه دعوت سیستمی نه کیلگه نده گرچه اساس اعتباری بله عبدالله بن میمون طرفندن توزولگان «اسماعیلیه سیستمی» بله بر بولسه ده حاضرگی اسماعیل ننگ سیستمینه باشقه جهتلی ده یوق توگل ایدی. مثلاً: بونگ دعوت مرتبه لری آلی غنه ایدی. حالبو، که بو آتی مرتبه لده اساس اعتباری بله ۳ (اوج) که قایتوب قالادر. اسماعیلی لرننگ دعوت مرتبه سی ایسه، ۷ (یدی) دنده توبه ن وقتی بولمادی، بعضاً ۹ (طوقز) غده یته ایدی. بو بر؛ ایکنجیدن اسماعیل ننگ مذهبینه کرگن آدم لر یدنجی یا که سیگر، طوقزنجی مرتبه لرگه یتکه چ نماز، روزه، زکات کبک فرائض تاشلانوب آندی عبادت لر، عوامنی بر نقطه غه حیو و آنلر ننگ هر توری علویتدن محروم روحلرن قرار لاندرو ایچونگنه بولووی القا ایتلور و بو درجه گه ایرشوچیلرگه هر توری محرمات - حرام نرسه لر و مباح ایتلور، انساننگ دنیاده، یه شهوی اوزینک نفس آرزولرن توترو ایچونگنه بولووی آ گلانلور ایدی. حسن صباح ننگ مذهبینه ایسه اوزینک ترکلگندنه بو اشلرگه یول یوق ایدی. شریعتنگ ظاهری ده بر درجه رعایه قیلنه ایدی. بلکه اول اوزی شریعت اشلرنده کشی کوز آلدنده وقتده فوق العاده قایتوب کورسه ته ایدی. فقط آنک شول معامله سندن آنک دینگه اعتبار ایتووی و دینی بولووی آ گلانماسقه تیوش. چونکه آنک شول اشلری اوزینک مقصدینه ایرشدره چک واسطه لرندن بری ایدی.

حسن صباح طرفندن توزولگن شو خشاشین مذهبی بله اسماعیلیه مذهبی آراسنده اصل مقصد جهتندن ده باشقه لقی بار. چونکه اسماعیلیه مذهبینگ توزولوی خلق آراسندن اسلامنگ تأثیرن بتروب، مسلمانلر آراسینه دوشمانلق صالحق و ایران دولتن ترگزمک کبک ملی مقصدلر بله ایدی. خشاشین مذهبینگ توزولونده ایسه بر ملتنگ منفعتی آله طو توملیچه شخصی منفعت آرتندن یوروچی و ریاست سویوچی بر آدمنگ آرزو وامللرن وجوده کیتروگنه آله توتولغان در. شونلقدن خشاشین مذهبینگ رئیس لری دینی اشلرده قطعی یول توتماس ایدیلر. گهرچه اوزلری بوتونلای دینسز بر خلق بولسه لرده منفعتنگ تلاوی بله چیکدن چقان دینلی بولوبده کورنه آلار ایدی.

(آخری بار.)

ذاکر آبوخائف «کوزنیتسکی».

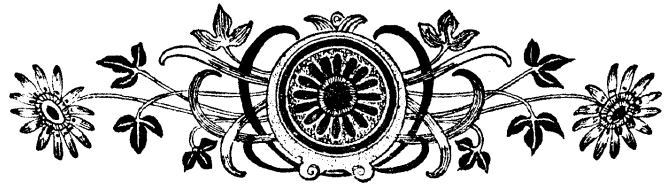
ایدی. کیله چک ننگ بوتون راحت لری، کوتوب طور دغمز جنتنگ (اوجماخ) هر توری نعمت لری شهوات حیوانیه ننگ غایت مول صورتده اوته لووندن عبارت دیب بلگان قارا خلقنی اطاعت یتدرمک ایچون حسن صباح ننگ یاصاتقان جنت (اوجماخ) ی قدر تأثیرلی بر نرسه بولورغه ممکن توگل. خصوصاً آنک جنتنده گی حسابسز کوب ایچملکار، جو رو غلمانلر آدم صورتده بولغان بو حیوانلر ننگ عقللرن آلور ایدی.

آنک مریدلر ننگ اطاعت درجه لرنی کورسه تو اوچون توبه نده گی واقعه نی کورچونی مناسب کوردک:

سلاجوقی سلطانلرندن بری حسن صباح ننگ کوندن کون قدرت و نفوذی آرتوون کوروب، نیندی ده بولسه بر یامان نتیجه طووندن قورقدی. «الموته» قلعه سینه بر آدم بیاروب حسن صباح نی اطاعتکده اوندی. اگر اطاعت ایتمه سه بیوک بر عسکر بیاروب اوزینه قایتوب کورسه ته چکن آ گلاندی. لیکن حسن صباح، بایاغی آدمگه هیچ بر جواب بیرمه دی. باری کورگن واقعه سس ایرشدررگه گنه قوشدی. شول آراده داعیلر واسطه سی بله مریدلرنی جیدی. قصه غه مدته بر نیچه مگ آدم جیلوب آنک آلدنده صف، صف بولوب احترام بله طور دیلر. حسن صباح مریدلردن برسینه قاراب: «اوزگنی هلاک ایت» دیدی، شول دقیقه ده اول آدم اوز اوزن اوتردی. صوکره باشقه سینه قاراب: «شوشی قالبکنی غیب ایره نلر آلسدرسن اوچون اوزگنی شول قلعه دن توبه ن تاشلا» دیدی. تگی مریدده کامل شوق بله اوزن قلعه دن تاشلادی. صوکره سلطان طرفندن کیلگن آدمگه خطاب قیلوب: «ایک کچکنه بر بویروغمنی برینه یتکرو ایچون اوزلرن اوزلری هلاک ایتکن آدملرنی کوردک، شونلر کبک تاغی یتمش مگ قدر مریدم بار. ایدی قایتده کورگه نلرگنی سلطانغه سویله، اگر اوزنده مینم بله صوغش ایتهلرک کوچی بولووینه اوشانسه رحیم ایتسؤن بز حاضر» دیدی.

حسن صباح ننگ مذهب پره نسیمی (مسلمگینگ اساسی) طوغروسینه کیلگه نده: «دنیاده هیچ نرسه طوغری توگلدر، آنده نیکنه اشله سه گده درستدر» قاعده سندن عبارت ایدی. مقصدی اوزینک هم اولادینگ تحت اداره سنده بولاجق بر حکومت تأسیس ایتملک ایدی. لیکن مستقل و عادی بر حکومت تأسیس ایتملک بوغاروده سویله دگمز چه اول زمانده غی خلقنگ تمایلات فکر به سینه قاراغانده ممکن توگل یا که اول اشنگ طوغری دن طوغری باشینه جقمق بیک آور بولاجاق ایدی. خلقنگ ایهرگن محیطینه و آنلر ننگ احوال قلبیه و طبیعه لرنه بیک گوزهل صورتده توشونگن حسن

زکات حقنده غی مقاله مناسبتی برله

۱

اوشبو ۱۶ نچی یل برنچی غینوارده چقمش «شورا» مجله علمیه سنده ذا کر افندی جنابلرینک «زکات، عشر صدقہ لری» حقنده بر مقاله سی باصافان ایدی. شول مقاله حقنده بر آق صاقالی قارت:

«بزنگ روسیه اهل اسلامی، مطبوعاتمز میدانغه چقغاندن بیرلی اماملرمنگ حالی قزغانچ، معیشتلری قیون. نیچوک بیگله تورگه؟ مؤذن و معلملرنگ حاللری آندن ده یمان و قزغانچ، آنلرغه نی قیلورغه؟ مکتب مدرسه لر حالی همه سندن ده قزغانچراق. اول مکتب مدرسه لر مز یوق، بار بولغانلری ده مکتب و مدرسه دیهرگه لایق توگل، مونه شول قزغانچ حاللرنی توزه تور ایچون بردن بر چاره ایدوب بایلرمنگ زکاتندن وعشردن فقیرلرمنگ عشرندن یاردم کوتوب و شول زکات عشر ایله شول همه قزغانچلرنی قوارغه ممکن بولماسمی؟ بولسه شونگ ایله بر تورلی اشلهب قارارغه کیرهك دیب یازدیلر، شوگده بعض بره ولر قارشى توشوب: یوق مکتب، مدرسه و جمعیت خیره لرگه زکات عشر بیرو یاراماسه کیرهك. چونکه اول وقت زکات، عشرنگ شرطندن بولغان «تملیک» تابلمی دیب سوز کوتاردیلر، ایندی بو وققه قدر «تملیک» بولامی یوقمی اولسن کوب اعتبار قیلوب ظورمی واجب صدقہ لرندن شول مکتب مدرسه هم جمعیت خیره لرگه اعانت قیلوب کیهلر ایدی، ایندی حاضر ذا کر افندی اماملرنگ آقق لقمه لر مکتب مدرسه و جمعیت خیره لرنگ آقق و بیک زور تره کارنی ده قوللرندن آورغه یول آچدی» دیب قایغروب سویله دی.

واقعا مین ده شول مقاله لرنی قات-قات اوقوب حالمدن کیلگان قدر فکر یورتدم.

زمانمزنک حاضرگی و کیله چکده بولغان حاللری. ملت و ملیتنگ نق دولقلری، مسلمانلرنگ اقتصادی و اجتماعی اشلی. علم و معرفتلی، روحانیلرنگ آیانچ حاللری، مکتب مدرسه لرمنگ ویران بولولری، بار بولغانلرینک ده کوچ حال ایله دوام ایتولری، بونلرنی دوام ایتدروچیلر ده بیک زور همت و درد قیلوب اوزلرینک شول زکات و عشرلری برله دوام ایتدولری، اگرده بزنگ کبک ملت محکومه لرنگ علم و معرفتلینه خزینه دن یاردم بولمیچه فقط

شول واجب صدقه آرقاسنده غنه دوام ایتلوی کوز آلمدن اوتدی. خلقمز نالوغلرنی توله و اوستینه الله تعالی طرفندن فرض ایتولگان زکات و عشرنی نیچوک بولسه ده اوتهرگه طرشوب طورالر. جناب اللهنگ امرن یرینه یتکررگه طرشوب ادا قیلهلر. شول وقت: «سزنگ بیرگان نالوغلرکز زکات و عشردن حسابلانا و سز شول نالوغلرنی توله گاندن صوگ زکات عشر بیره سمز بار دیب خفلالنما کر!» دیگان سوز ایشتولسه یوقاریده غی قزغانچ حاللر توزه له می؟ ..

شول زکات، عشر مسلمانلرنگ دینی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی حاللرن توزه تور ایچون وضع قیلنغان ایکان و موندن باشقه اسلاملرنگ اصل اوزلرینک ضرورت و حاجت لرن ییکلک ایله اوتهر ایچون وضع قیلنغان ایکان ذا کر افندی چنوب ده: «نالوغ توله گان کشی، شول نالوغی قدر واجب صدقه سن اوته گان بولا» دیسه و جماعتلر مزده شول سوزگه ایهروب کیتسه لر اول وقت مسلمانلرنگ دینی، اقتصادی و اجتماعی هم مسلمانلرنگ اوزلرینه گنه مخصوص حاجت لری اوتله می؟

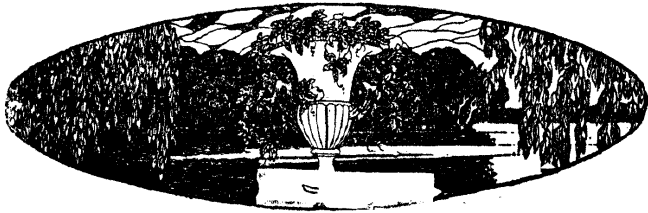
ذا کر افندی، خزینه، اسلاملر حقنده و مسلمانلرنگ حاجت لرن اوتی و ادا قیلهدر دیسه و شول قتواسن یازوب او طورغان وقتده عالی سینات، «زیمستوالر مسلمانلرنگ اوقو و علم معرفت آلولری حقنده آقچه ایله اعانه قیلورغه حتی یوق» دیب ایضاح ایتسه، بو مسئله نك نتیجه سی نیندی نرسه بولور؟

بو قتوانی یروچی ذا کر افندی حاضرگی زمانده بر ملتنگ ایکنچی ملت گه اعانه سن کوز آلدینه کیتروب قارارغه تیوش ایدی. بر ملتنگ ایکنچی ملت گه کوبمی یاردمی تیه؟ ..

بر ملت ایکنچی ملت گه یاردم ایتکانده شول صوگنی ملتنگ بار کبی احتیاجن اوتیمی؟ .. ایندی بز اوزمزنک یوقلی بارلی واجب صدقه لرمنی ده، حیلہ شرعی ایتو قیللندن یاصاب آنده مونده ظاراتوب بتورسهك مونگ آچیسى قیامت که قدر آغزدن کیتماز. بدرالدین علمی «میاس»

۱۱

اوشبو یل ۱ نچی «شورا» ده ذا کر افندی طرفندن یازلغان «زکات و اسلام ایرادلری» اسملی مقاله نی اوقوب زیاده تأسف ایتدک. اوزلرینی «مترقی» صنف علمدان سانوچی اقدیلر طرفندن، اعلاء اهل اسلام ایچون مشروع بولغان صدقه لرنگ محو و بر باد ایتلوینه بر معناده بیره آلمیمز. بزنگ کبک محکوم بر ملتنگ حیات و بقاسی، اعلاء دین اسلام ایچون مشروع بولغان صدقه لرنگ دوام و بقارینه بلکه از دیاده و تضاعفینه موقوف بولغانلقدن «مترقی» علمامز

مرجانی

(باشی ۳ نچی عددده)

۸) «مرجانی مجموعه سی» ننگ ۷۲ نچی صحیفه سنده: «مرجانی حضرتلری کتابلرنده «تصوف» نی ونصوف علماسینی هر وقت احترام ایله ذکر ایته، صوفیه ننگ طریق ریاضت لرینی مدح ایته، مشایخ صوفیه دن بایناق ذاتلر ننگ کتابلرینی مطالعه ایتدیکینی، بایناق اورنلرده صوفیه ننگ فکری فقها ومتکلمین فکرندن عالی بولونی، آنلرده معرفه الله قوتلی بولونی ذکر ایته در. صوفیه ننگ طریقلرنده اصلی ثابت بولمغان بعض اشر بولسه ده لکن طریقتده اساسن وغایه ایدلگان خلوت وحضور قلب ایله الله تعالی حضرتلرینی ذکر ایتو، آنی هر وقت خاطرده ضونارغه طرشو، روحنی تربیه ایچون فائده لی، اصحاب وتابعین یولینه موافق دیوب یازا، تصوفنی علوم شرعیه جمله سندن صانی در. «مقدمه وفیه الاسلاف» ده بو مسئله نی بایناق تفصیل ایله بیان ایته در.

مرجانی حضرتلری مجاسلرده وشاگردلرینده مشایخ صوفیه نی مدح ایتوب بایناق سوزلر سویلی تورغان اولمش «دیولدیگی حالده، شول یوقاریده غی سطرلر ننگ آرتندن اوق، ۷۳ نچی صحیفه سنده: «لکن تصوف ایله اشتغال، طریقت که اتساب ایتو حقیقده توصیه و تحریضاری بانمی، کوب وقت شاگردلرینه «قرآنی کوب اوقورغه، آلاارغه طرشورغه کیره ک. قرآندن فائده لی نرسه یوق. قرآن ننگ معناسن آ کلاب اولیاب اوقوسا گر همه سی بولور» مضمونده سوزلر سویله مشدر. بر وقت شاگردلریندن ملا عمران بن سعد الباعشی کیلوب طریقت که کررگه تلادیکینی، بر مرشد کامل کورساتوینی اوتند کده مرجانی: «الك اعلا مرشد قرآن، هر کون لا اقل بر پاره قرآن اوقوگر. معناسن آ کلاب اوقورغه طرشوگر... الخ» دیوله در.

بو سطرلردن مرجانی حضرتلرینک فکرنده بر تورلی تضاد وضدیت کورنوب تورغان شیکلی بولا. شوننگ ایچون «مرجانی مجموعه سن» اوقوچی کشی (با خصوص آننگ کتابلری برله تانوش واحوالندن خیردارده بولماسه) بر برسینه کیربره ک بولغان ایکی تورلی فکر آ کلاب، بر تورلی حیرتده قلاجفنده

شون یولده خدمت ایتولری لازم ایدی. لکن تأسفدرکه موننگ خلافتیه خدمت قیلر. موگا قدرده «علما» اسمی تاشیغان بر طاقمه، آیت وحديث اسمی برله دینمزی، ملتزمی، اقتصادی حیاتمزی بر باد ایتکانلر ایدی. حاضرنده شوننگ عینی تکرار قیلنه. محترم «شورا» طرفندن قولغان تشبیه که موافق. علم اهلری طرفندن افاده لی، فقط قسقه طرز برله ذا کر افندی سوزلرینه انتقاد و جواب یازلسه یاخشی بولور ایدی. فقط یازوچیلر موننگ سوزلری، یازولری کوب بولسه ده معناسی و حکمتی آزاراق بوله. واجب صدقهلر بوننگ ملتزم ننگ حیات مسئله سیدر. بو طوغورده آزغنه مساهله ایتودن بیک زور ضربه بولورغه ممکن. شوننگ ایچون مسئله، آچیق قالماسون، ضربه بولمازلق روشده حل قیلسون و ذا کر افندی که جواب یازلسون ایدی.

سوره: جوابلرینی درج ایته چکمزنی باشده سویله دک هم حاضرده وعده قیلهمز.

سوره

آق پادشا-ایرکلی پادشا:

(تاریخندن)

بولغان شوشی جیرده شوندی پادشا
تختی برله ن گیزگان کوك یوزن
قانون ایتوب آتون بلهن تاشقه
یازوب یوروندرگان نوز سوزن
تاوولار تاشلار آننگ غیرتدن
تره ب تورغان قورقوب بوی صنوب
بتون قوش قورت آننگ خدمتده
طیار تورغان اوچوب آشقنوب
یله ب تورغان بتون بیر کوك ملکن
چیلر آننگ حکمن اوزماغان
تولقلانغان دیگنر توقتاب قالغان
آق پادشانگ ایرکن بوزماغان
اول شوندی آق پادشا-ایرکلی پادشا
آکار هیچ کم قارشی کیلمه گان
اول شوندی زور پادشا کوچلی پادشا
فرشته لر، جنلر بسیله گان.

کشاف پاتیبی

و طشقی یاغی برله توشونا تورغان بیوک آدملر هر وقت شوندی بولار. قویاش یاقتیسینه کوزلری قاماشقان یارقاناتلر شیکلی، بزنگ ملتده. عصرلرچه جمود حالده یاشی کیلوبده بشنچی - آلتنچی یلارنگ چاق چاق غنه بولغان حریت دولقنلرینه ایسروب، شونی اوزلرینه هضم ایته آلیچه ایشانلرنی خولارغه و یانلرغه طو توندیلر، تصوف مسئلهسن بتونلای یر یوزندن سرروب توگو خیالنه کیلدیلر، زمانمزدده، خلق ییلکه سون کیمروچی آدار ایشانلر ایله برابر، اصل تصوفنگ اوزن بتررگه. یوغالتورغه ماتاشولر معقول حرکتلردن توگل اییدی. شبهه یوق اول آدار ایشانلرنگ، ریپوتاسیه سون بترو، جو یوب طاشلاو اڭ برنچی کیرهک و مطلوب عمللردن اییدی. بو قدرسی انکار ایتولمی. لکن چوپ - چارلر ایله قاتشدرروب آیرا آلیچه انجولرنی ده یامغه طاشلاولر، عقل و منطق دائره سنده گی حرکتلردن بولماسه کیرهک.

بو طوغروده بعض بر بیوک عالملمز، اوزلری خلقغه، یول باشچی بولورغه تیوشیلر ایکان؛ اوزلری خلق آرتدن ایهروب کیتوب ییک زور ییگلککلر کورسه تدیلر.

شول روشده قورقار یول باشچی، یول باشچیلر قورقارغه ایلانوسیبلی مسئله بتونلای چغرنندن چغوب کیتوب تمام بر باشباشدا قلاق حالینه کیلوب یکان اییدی. شکرلر اولسون، الله نڭ بیوک عنایتی ایله «ستبدی لك الايام ما کنت جاهلا - و یا تیک بالاخبار من لم تزودی» مصداقچه، الوغ عالملمزدن موسی افندی جارالله حضرتلری «بیوک موضوعلرده اوفاق فکرلر» اسملی اثری برله میدانغه چغوب اشنی بر آز توزاتوگه، تکه رمه چلرنگ بورازنارغه کروپ کیتو- لرینه سبب بولدی.

موسی افندی حضرتلرینڭ بو اثرنده بعض آرتغراق حسابانکه بیرلگان اورنلر هم ده موسی افندی نڭ باشقه اثرلری برله توافقی ایته آلماسلق تناقضلر بولغالاسده شونڭ ایله برابر مونڭ حقیقتدن عبارت دیرلک عزیز و قیمتدار بر اثر ایکانلگنده بزنگ شبهه من یوقدر. موسی افندی حضرتلری، بر نرسه نڭ سؤ استعمال ایتلوی سببلی، اصلده اول مسئله نڭ مذموم بر نرسه بولوی لازم توگل ایکانلگی طوغرورسندده ییک گوزل بیانلرده بولغاندن سوڭ ییک حقلی اولاراق تصوف طوغرورسندده «درست، تصوف لباسلرینی بورکه نوب اسلامیت دنیاسینه فتنه فرقهلری، قورساق بندهلری، مسلك متفطللری چقمشدر. لیکن خائیلر نڭ خیاتلری، سفیلر نڭ جنایتلری، تصوف مکتبلرینی اهمیتدن اسقاط ایتمه کیرهک» دیهدر.

واقعا، قرآن و سنت یولی برله باروب، کشی قولنده غمی ایبرلرگه کوز تکه یچه، آدملر نڭ ماللرینه طمع ایتمه سدن اوز اوزگنی قاراب، اعتماد بالنفس ایله کامل برانسان روشنده یاشاو

شبهه یوق. اول یوقاریده غی سطرلر یازلغان ایکان بو قدرسی ییک یاخشی. لکن اول فکرلرینی توافقی ایتدروب یا که نیچون آلی ایکانلگینگ سببن آچق بیان ایتوب کیرهک تیوشلی اییدی. البته مرجانی حضرتلری تورلی وقتده تورلی یا که بره و یانده مونی سویلاب ده ایکنچی کشی یاننده تگی نی هم کتابلرنده سویله گان سوزلرینڭ شفاها عکسن سویله به چک بر کشی توگلدر. مرجانی حضرتلری بر فکرینی حق و صواب دیب بلدی، آگا الله نیندی دولقونلر، ییلر به رله سده اورنندن قمشانوب ده قارامی تورغان محکم باغانه شیکلی کیرهک قایده و کم یاننده غنه بولسون شول فکرنده ثابت قالا تورغان عالیجناب بر کشیدر. البته مرجانی حضرتلرینڭ تصوفقه نظرن کورسه تو ایچون یازلغان، یوقاریده غی سطرلر بر برسینه نقیض توگلدر.

مرجانی حضرتلری، خرافات و آداشلردن صاف، قرآن تعلیماتن رسول الله سنتن اوگره تودن، الله غه تقرب ایچون قلبی تصفییه ایتمکدن عبارت اولغان تصوفقه البته قارشی توگلدر. موندی بر تصوفنی اوزی ده غایت درجه ده مدح ایته. فقط شاگردلرینه اوتولری بوینچه مرشد کاملرینی نی ایچون کورسه تمگان و نی ایچون طریقتکه اتساب ایتو حقنده تشویق و تحریضلری بولماغان؛ بزنگچه مونڭ سببی اوشبو اولسه کیرهک. مرجانی وقتنده (البته حاضرنده ده) اوزی قناعت ایتوب ییتکان مرشد کاملر نڭ یوقلغیدر. مونی ایسه شاگردلرینه ایکان سوزلرنده استدلال ایتوب بولا. مرجانی شاگردی بولغان انکامز، مرجانی حضرتلری حج سفرندن یوروب قایتچاق استاذن زیات ایتو قصدی برله قازان شهرینه بارغان. شول وقتده بزنگ انکامز استاذندن بر مرشد کامل کورسه توینی اوتنگاچ «مرشد کامل قرآندر. قرآنی کوب اوکوڭر، حق تعالی قرآن اهللرینی انشاء الله ضائع ایتمه س. اگرده زمانمزدده حقیقی مرشدلر بولسه اییدی، مین اوزم هم آندن مستغنی توگل ایدم، اوزمنم قرآن اوقوعادتم بولغانلقدن شاگردلرینی ده شول عادتکه کوندره سم کیله» دیب جواب بیرگان (۱) شوناردن ییک آچق آگلاشلادرکه: شاگردلرینه مرشد کاملر کورسه تمه وینه طریقتکه اتساب حقنده تشویق و تحریضلری بولماوینه سبب؛ مرجانی حضرتلری قناعت و حسن ظن ایکان مرشد کاملر نڭ اول زمانده یوقلغیدر. مرجانی حضرتلرینڭ حقیقی تصوفنی مدح قیلوینه تعجب ایتهرگه اورن یوق. علم اهللری مسئله نی تیرهن و کنهسی، ایچی

(۱) ۱۹۱۴ نجی یلنڭ، ۱۰ نجی عدد «شورا» سندده، برادرمن محمودالمسلی بو حقه بعض نرسه یازغان اییدی. شهر افندی اول مکتوبنی قسقارتوب «مرجانی مجموعه سی» نه درج ایتدیگی حالده، نیچوندر آنده ذکر ایتولگان سوزلردن فائده لانورغه تله مگن.

زمانه غه موافق شيخلر، متصوفلر بولوب ده شوشى بالالر برله آتالر آراسىنى كىلشدررگه، اوزلر نىگ نفوذ و ايتە چىك سوزلرى برله خدمت ايتكان بولسه لر ايدى، ملتزم مونا ردىن ضررمى ايتە چىك ايدى؟ آرازم زده، آدار ايشانلر بولسه ده، آلاز مسئله نى طاعن چواتوب بيه ررگه گنه خدمت ايتلر. بولغانچى صوده باقى اولار ايجون فرصتغنه كوزە توب طورالر. بزگه ايسه، آنداي آدار، خلق يىلكه سىنى كيمروچى ايشانلر توگل، بلكه زماننگ كيتشون آكلانغان، احوال زماندان خبردار، بكر منجى عصر مسئله لرن گوزل توشنوجى، وجدانىلى محترم شيخلر كيره ايدى. آلاز خلقم زنى، خصوصاً قاتلر م زنى، آله جفاچى، آديغمزغه باصاچ مسئله لر برله آگاه. له ندروب طورلر و شولار سببلى، بالالر برله آتالر آراسنده آكلاشلمى تورغان پرده لر بتوب قالور، هيچ بولماغانده بته رگه باقلاشه باشلار ايدى.

بو كونده، آچقن آچقغه ميدانغه چغوبده آنا آتالرن دن شكايەت ايتكان، قان يغلاغان، آهلرن عرشلرگه آشورغان قزلر بر ايكي دانه گنه كوراسه ده واقمده موندى بيچاره لر آرازم زده مگر ايله سانالور لقرده.

بو يه مسز، غير مطلوب بولغان حال، حاضر نده شوندى بر حالگه كيلوب يتديكه: علاجى ممكن بولماغان بر آوروغه ئەيله ندى. منه شوندى اورنلر ده، خدمت ايتە رلك، وجدانىلى متصوفلر نىگ آرازم زده بولنولر نيه خلاف توگلمن. آندى يز ايتكان متصوفلر بولا قالسه، موندى طوغر يلر ده البته فائده لرى بولمىچە قالما س ايدى. لسكن

عبدالحيد المسلمى.

شعر:

«ايل گه» قايتوب، ايلده چنلاب، ايل كيره گن بلمه سه ك
«ايل بالاسى» دعواسى بوش، ايل گه خدمت تيمه سه

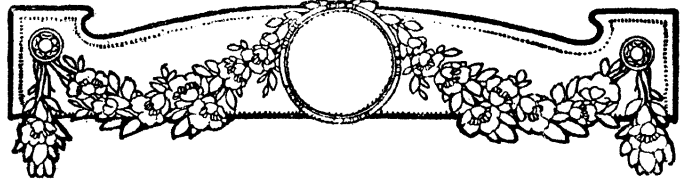
باشقه ايلده، باشقه يرده اشله گان اش بارسى ده
بال، مايكنى سوزوب آغان «چيت آغاي» فايده سينه.

ياخشى آشلق ياخشى فايده، ياقتى بخت كوتمكك
آدانوننگ آداغيسى ياخشى اورلق چه چمه سه ك.

على آقيردين. «ايز».

دن عبارت بولغان همده فلسفه نىگ بر نوعسنى تشكيل ايتكان تصوف و تصوف مکتبلىرى البته اهميتدن توشمه سه لر كيره ك. بز همه نر. سه مزده ده ايسكىسنى ييمردك، يا گانى قورا آلاماق. بزده حاضر نده «چاقماق»، «طمطق»، «قورصا» و باشقه شولار شيكللى اولر ده، چيتدن كيلوب يارمىنكه روشنده ايشان كوتوب ياتوجى مريدلر بوقدر. ايندى آلاز اورننه، اول مرحوم ايشانلر نىگ بالالرى، اول اولر ده اوچيتلر يا كه بره ر نورلى وظيفه ايه سى بولغان چيناونىك بولديلر. بو قدرسى بولدى. احتمال بوشادلا نولاجق حال مزده اولابور. لسكن همانده خلقم ز آراسنده، آله كيتوومزگه طورموز بولغان بر آچقلىق - آكلاشلما و چيلىق باقى بولوب قالدى. ايسكى ايشانلر بتدى. يا گلرلى، زمانغه موافقلىرى طومادى. باش قالقوتا آلامادى. شول مامنتلر ده، بالالرمز، باش بوونلرمز، غرب فكرلرى برله فكرله نديلر. بكر منجى عصر قللىرى برله متلذذ بولديلر. قاتلر ايسه، شول اوزلر نىگ نىلككى، 19 نچى عصر ده غى، فكر و حر كتلر نده طوروب قالدیلر. شولای ایتوب، قاتلر برله باشلر، آتالر برله بالالر آراسنده، آكلاشلمى تورغان پرده حاصل بولدى. بولار بر برسون آكلاشودن عاجز قالدیلر. قاتلر غه، اوزلرى نىلكدن كوروب كيلمه گان، باشلر ده كى بعض حر كتلر ياغشوب يتمه دى. باشلر ايسه، اوز حر كتلر نىگ ايجكى و طشقى ياقلرن گوزل روشده بيان ايتوب، آكلاتا آلامادیلر. آكلاتور غه طرشه لره، قاتلر كوبره ك آكلار غه تله مه دیلر. منه شول سببلى عائله لرمز ايجنده بو كونلر ده ترا. كيديه لر حكم سوره. قاتلر يغلى، باشلر قانلى باش توگه لر، نيگه صوك بولار بولای اشيلر؟ بولار نىگ كيره ك فايسيسى غه بولسون، بر برسنى يراق و دشمان كورو ممكن توگل. آتالر اوز بالالرن كوز به به كبرى اورنده كوردىكلرى شيكللى، بالالر ده اوز آنا آتالرينه، يوره كلر نىگ نىچكه نقطه لرنده حرمت صاقليلر. نلله قاي يرلرى، يوره ك بغرلرى برله باقلىق حس ايتلر. شولای بولا طوروب، بو يك وجود بنده لر بر برسى برله نيچون آكلاشا آلميلر؟ مونگ سببى يك آچق بولسه كيره ك: زمان تأثير لرى، بكر منجى عصر دولقونلرى سببلى، آتالر برله بالالر آراسنده آكلاشلمى تورغان پرده حاصل بولدى. بو خصم لر نىگ آراسينه كروب ده، اوستوبكه ياصاتوب، آرالرينى كيلشدره آلورلق آقار تبيت اورنون طوتوجيلر - ثقه لر بولمادى. باش قالقوته آلامادى. آتالر اوزلر نىگ، بالالر ايسه طاغى اوزلر نىگن حقلادیلر، درسترگه طرشديلر. شولای ایتوب مسئله چوالدى ده قالدى. اوچى يوغالغان يومعافه ئەيلاندى. منه شوندى چوالچق وقتلر مزده، آرازم زده، آقار تبيتلى،

باشقردلر

۱

باشقردلرنڭ حاضرگي طور مشلرن يازماسدن ئلك، آلارنڭ تاريخلرن بر آز سويله سنك انشا الله ضرر ايتمه گان بولورمن. باشقردلرنڭ قايسى نسلگه منسوب بولولري حقتده تاريخلرده بايتاق غنه معلوماتلر بولسه ده، بو كونگه قدر ياوروبا عالملري قاشنده آلارنڭ نيندى قيله دن يا كه نسلدن چيغولري بيك آچق معلوم توگل. شولاي ايندى كوزدن يوغالغان نرسه گه نتيجه بيرووي آور. بعض مؤرخلر باشقرد، واغول هم حاضرگي آفستريا مجارلرن فين نسلندن ديب نه تيره لر، ايكنچيلري تاتار- باشقرد تلينگ برلگينه بنا تورك نسلندن ديب حسابليلر. اما اوچنچيلري باشقردلر ايله مجارلرن مانغول راساسينڭ يراق بر بوطاغي- اورالو- آخاطاي قيله سندن ديلر.

۱۷۹۹ يلدده مجارلى ديارماتي پيرم، تابول غوپيرنالرنده سياحت قيلغانده مجار تلى ايله واغول تلى آراسنده بيك آز آيرمه تابقان.

۱۸۴۳-۱۸۴۴ يللرده آنطون ريغولى مجارستندن كيلوب، اورال بوينده طورغان خلقتڭ تلرن، عادتلرن تيكشروب واغول تلىن مجار تايينه بيك ياقن تابقان. اول مجارلر، باشقردلرهم واغوللر بر وقت بر تلده سويله شكانلردر دى.

باشقردلرنڭ (Этнографические признаки) يعنى آشاو اجولرى، كيملرى، اوينلرى (موسيقه قوراللرى) اوبولرى تاتارلرنقنه اوخشاغانغه آلارنى تورك-تاتار نسلندن ديب نه تيمي چاره يوق. توب اسملرى ده «باشقرد» تورك-تاتار سوزلرنندن چينالغان: باش-قورت. بو خفتنڭ كسبلرى اومار تاجيلىق بولغانغه اسملرى ده بال قورطندن آلونغان در ديب اويلا نلا.

يوز جهتندن باشقردلرنى ايكي گه بوله لر. صحراوى هم طاو باشقردلرى. صحراويلر قالمقرغه بيك اوخشيلر. صحراويلر اورتا بويلى، كيڭ يوزلى، قالون بورنى هم زور باشليلر. ايكنچي تيب-طاو باشقردلرى: زور بويلير، كه كيرمه ك بورنى هم اوزونچي يوزليلر. بو تيب قافاز خلقينه اوخشى.

باشقردلرنڭ كوزلرى كچكنه بولسه ده بيك ئوتكنلر. چه چلرى شمورت كې قاره، قسقه، قالون موئيلير. يوز

جهتندن خاطونلر ايله ايرلر آراسنده آيرمه بيك آز. شولاي بولسه ده باشقردلر آراسنده آق يوزلى، زور كوزلى خاطونلر (بيسه لر) طابولغالى. باشقرد خاطونلرى малоплодовиты يعنى آريش بيروچه نلر. مونڭ باشليچه سبي ناداناق. چونكه باشقرد كسبگه يالقاو بولغانغه قزى بالغه بولسه يارى، زاقونغه قارامانچه، كوب ماللى كيهو تابولسه ملانى چاقروب نكاح قيلدرا بيره. اول قزىنڭ كيه چگن، كيهوگه محبتن ايسنه ده آلماي. اگرده يه شلردن كوب ماللى كيهو تابولمسه، ئوزلرنچه نه يتكانده، آلطمش يه شلك آق صاقالغه يهش بيككك گده بيررگه رضا بولا. قزلر (۱۴ يهش) بيك ايرته كيهوگه بارغانغه بوزلار. شونڭ ايجونده باشقرد بيسه لرى آريش بيروچه نلر.

باشقردده ايكي خاطون آلو كيڭ يول آلغان. بالالرينه تيوشلى تربيه بيرمينچه، ئوزلرى اورتا طورمشلى كشى بولسه لرده يهش بيك آلورغه اجتهاد قيله لر. هر آولده بولماسه ده كوب آللرده اوج خاطونليرده اوچراقلى. بو افنديلرڭ طورمشلرن آبروجه يازماسامده عياض افندينڭ «اوج خاطون ايله طورمش» رسا- له سن او قوغان كشىلرگه كوبدن معلوم ايندى. تيك شونى غنه نه يته سم كيه بر ايرنڭ ايكي خاطونى بر برينه противоположные عملده بولغانغه كوره، بولاردن طوغان بالالرده، بيگرهك ايرلر، بر برينه محبتسز بولار. چونكه ايكي خاطونى محبتده بر تيگر طوتو ممكن توگل. يهش بيك ايرگه بيگرهك سيوملى بولسه، قارت خاطون هر وقت اچندن «مين آطا كزغه محبتسز بولدم» ديب اويلا ب يورى. مونڭ روحانى حسرتى، سسوتينه تاثر ايتوب بالالرينڭ تربيه سزلكنه ده ياردم ايت. مونداي بالالر اول اشلى ايجون بيك ضررليلر.

پيرمسكى زينسكى نيديله غزته سنده كوردم: ۱۸۶۴ يلدده وفات بولغان مفتى تارخان عبدالواحد سايمانف افندى، يهش بيك آلوچيلرنڭ بايلغن اوبشستوا شهادتله ندرمينچه نكاح او قودن ملالرنى منع قيلغان. ليكن سايمانف افندينڭ سوزلرى صحرا- داغى توتون كوكده يوغالغان كې باشقرد آراسنده بتوب ايكي اوج خاطون آلو ايسكى يولينه توشكان. حاضر باشقردلرده كوب خاطون آلو عمرده والماسلق روشده بارا. بيگرهك بو اشكه ملالر يغلانلر. منه مينم محله ده ايكي حضرت گه دورت استاذ بيك! بزرگه موگا اوخشاش مثاللر بيك كوب.

باشقردلر تاتارچه كيئسه لرده زينسكى كاستيوم حقتده بر آز يازيم.

خاطونلر و ايرلر عادتى كونلرده آياقلىنه صارق (چارق) كييلر. صارق، طولا بالطلى، آسنى كوندن ئو كچه سزگنه

دیسہ تینہ سن، اورطہ حساب ایله، ۴ سومدن، ایکی-اوج یل آلدن اجاره گه بره لر. اگرده باشقردنی یوقیق باسه، اول بر ساتولغان بیرن ایکی-اوج کشیگه ده ساتا. باشقردلر بلش روسلرن «صوات» دیب اسمیلر. زور پرازدنیکرده صواتلرینه خاطونلری برله قوناق غه بارلر، بولهک اسمینه آق ایکمکه، اون، چهی، شیکر آلوب قایتلر. روسلر باشقردلرنی افراط درجده قوناق ایتلر.

بر پرازدنیکده میگا نوزمه باشقردلر ایله قوناق بولورغه طوغری کیلدی. نوز اشم ایله کیردی (قایلری) دیگان روس اولینه بازارغه باردم. بازارده مینی بلگان باشقردلرده بارایدی. آلازمینی صواتلرینه چهیگه آلوب باردیلر. قاپقاغه یتمه سدن نلک اویدن بر روس چیغوب «پازالوتی، غسپادا!» دیب بزنی ییک الوغلاب قارشی آلدی. اوبو بارام ته منده. قدالر مجلسلنده کی کچی آش، صوئوسته لنی صندرا. چهینی اجوب یتوگه مارچه بر لاغون باللاغان صرا اوطورتدی. قدالر کچی جیرلاشوب اچهرگه کرشیدیلر. مینده مجلسنگ آخرینه قدر اوزون، موکلی هم حسرتلی کویلرن طنگلاب، حسرتله نوب اییده شلرم یاتندن چیغوب کتدم.

روسلر، آق ایکمکه کیری برابرینه باشقردلرننگ ییرلرن، پچه نلکلرن، آغاچلرن حسابسز هلاک ایتلر. آنی آق ایکمکه گه آلدانغان باشقرد ایسینه ده آلمی. باشقردلر طبیعی بایقلری برله فایده لاغاغانه روسلردن کوب مرتهبه فقیدلر. بر الله بله، باشقرد نیکدر کیله چکنی اویلاخی. قش ئوته. آلتون کچی ماتور، یاز کیله. هوا ماتورایه، قوش، قورت حرکت ایتنه باشیلر. منه باشقرد اولینه یتسکاج تارغنه اورام ایله مسجدکه یاقنلاشه سک، آنده اون-اونیش باشقرد قورصاقلرینه یاتوب عمرده بولماغان نرسه لر حقتده سویله شه لر. بولارنی روسیچه نه یتسکانده Правовѣрные магометане, нелпшенные извѣстнаго самосознанія کوب بولار افدمزنگ کوب نرسه لرندن محروملر.

شولای ایندی بزنگ خلق کیف، صفانی سویوچان. ایدل بویی تاتارلرنده صابان طویی بولغان کچی باشقردلرده آندی اوینلر بار.

صابان طویی (جین) باشقردلرده بچن چاپاسندن نلک بولا. باشقردلر جین ایچون یوزره صوماق طو بیله صوب ایکنچی اول کشیلرن چاقرارلر. چاقرلمش یاقدن بالالر، خاطونلر بارچه سی آلاز ایچون آلدن تعیین لهنگان اورنغه جینالار. ایرلر، بیگره کوره شچیلر، ایکنچی اویزده نده کیله لر. بیش بارمق

تنگلنگان نوزی توری بر کیوم. بیسلر، ماتور بولسون ایچون صارقتنگ آرت یاغن چیگوب قویالر. بو کیومنی خاطونلر نوزلری تنگلر.

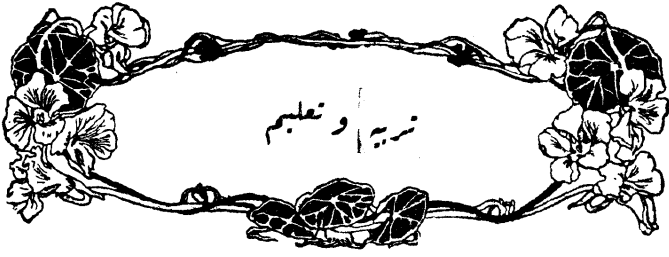
ئوست کیوملری شوندن عبارت: اوقالی قامزول، جیلان لاستیکدن تنگلنگان، توگه رهک اوج بارماق کیگلگی غالون طوتقان، آلدی یاغینه کش آچهلر ترلنگان، زور ئولگی قوش یالوق هم قاما بورک ملی کیوملریدر. بایراملرده قلفاقدہ کییلر. آلدیلرینه «شالطراوق» یعنی مرجان ایله توری ته ککه دن اشله ننگان کوکره کچه تاغالر. اول وقت باشقرد خاطونن یه مشیک آطینه غنه اوخشا طه سون. چونکه آلاز قکغراولی آطغه اوخشاب کوکره کچلری ایله شالطراب یوریلر.

اضفالا زوبوف، باشقردلرننگ طبیعتلرن (خارا کتیرلرن) ییک کیمستوب سویلی. هم: «آط. قردن کولته اورلاولر، بر قادات چهیگه یالغان شاهد بولوب بارولر بزنگ یاق باشقردلرنده عادتی بر اش بولوب کیتدی» دی. ایکنچی مثالنی «. Энц. слов. Брокг. и Ефр». دن کوچره مز: «باشقردلر یاشرون، بر نرسه گه تیز اوشانلر، کشیدن اوج آلالر، حکمکه تلهب یوریلر، نوزلری یالقاولر».

تاریخلرده باشقردلر حقتده مونگ کچی یاگلش بویالور بایتاق غنه. درست باشقردلر ییک کچکنه نرسه ایچونده حکمکه بارالر. اشنی صلح ایله بترگه تله میلر. آلاز ییک ییکل فکرلیلر، بر نرسه ننگ آلدن آرطن اویلاخی قیلا بره لر.

باشقردلر نلک زمانده آط اورلاو ایله مشغول بولسه لرده حاضر اول عادتلرن قویغانلر.

ایندی باشقردلرننگ اقتصادی اشارینه کیلسهک بولارده ایگن ایگو ییک ضعیف. مونگ باشدیچه سبی باشقرد قولندن کیگ صحرالرننگ کیتوی بولسه کیرهک. چونکه آلاز ایسکی وقتلرده مال آسراب (آط، صیر، صارق هم ده وه) بر اورندن ایکنچی اورنغه مشقتسزگنه کوچوب یورگانلر. صارق باشقردقه تیرمه ایچون کیز بیرگان، بیله لر، اچهر ایچون قز، صیرلر، کچلر قاتق هم قورت بیرگانلر. دیک مال، باشقردننگ بار دیاسن ئوته گان بولا. ایندی حاضر اقتصاد یاقلاری باشقردلر اوچونده شاقطی غنه مشقتلی بولدی. کوب ایتوب ترلک آسراولر ایدی ده طبیعی بایقلر قولدن عمرگه اچقغانلر. شونگ اوچونده حاضرگی باشقردلرنی کسب جهتدن اوچکه بوله رگه ممکن: بر آزغنه مال آسراوچیلر، ایگن ایگوچیلر هم ماطفچیلر. باشقرد آشلقنی آز چه چه. درست آرالرنده سیکسان دیسه تینه گه یتکرگانلری بولسه ده آلاز ییک آز. کوبسی ییرلرن روسلرغه

تل و ادبیات اوقو اصوللری

تلنگ صرف - نهمه اوقو و اوقودنه مقصود:-

تلنگ صرف - نحون اوقو هم اوقودن مقصود و غایه شونلر:
 (۱) شول تله درستی و آهنکلی سویله شه آلورلق هم آنگ
 املاسن درست قیلوب یازارلق بولو.

(۲) کیرهک تلدن، کیرهک یازو ایله بولسون، آگلالتورغه
 اویلانغان معنالنری درست و منطقی ره وشده آچق آگلالتا بلورلک
 هم باشقلرنک آگلالتقانلرنده درست آکلی آلورلق درجه که کیلو.

(۳) تلنگ اصل و طبیعی قانونلری، روحی؛ اوزینه خاص
 بولغان طبیعی اسراری و قورلوشی (تشکلانی) بلهن تانشو و
 شونک آرقاسنده، طوغان تلگه و ملی ادبیاتقه قاراشنی و مناسبتنی
 توبله ندرو؛ آگاشانچ، محبت و یاقنلقنی کوجه تپو هم ده طوغان
 تلنی، ملی ادبیاتنی چیت تلر تاثیرندن صاقلاو آنی دشمانلرندن
 مدافعه ایته آلویچون کوکللرده صاغلام بر قورغان (استحکام) یاصالو.
 چونکه بر تلنگ باشقه تلر آراسنده اوز بارلغن صاقلی آلوی،
 آنگ باشقه تلر تاثیرینه جوتولماوی و تارقالمای ایچون اوزینک
 لغتلری، قاموسلری، نی درجه ده اهمیتلی اورن توتسه صرف -
 نحولری ده شول حدلی اوک بلکه آرتراق مهم وظیفه لرنی باشقارا
 آلادر. بر تلنگ طبیعی قانونلری، اصل نظریه لری شول تل بلهن
 سویله شوچیلرنگ باشلرنده درست آگلالتوب و تمرکز ایتوبده
 (اویلابده) یوره کلرنده کیرهک گنیچه تامر جهیه آلمانغان تقدیرده
 اول تلنگ یهشی آو احتمالی قطعیا یوقدر. اول تل اعضالری آراسنده
 ارتباط بولماغان و برده یوقغه تاثیرلر بلهنده تارقالوب تارالوب
 بتوکه حاضر تورغان ضعیف و بختسز بر وجود کیدر.

دخی چیت تلرنگ صرف - نحولرن، آنلرنک اصل
 قانونلرن کیرهک گنیچه و یکل آگلالت ایچونده تلنگ اوز تلنگک
 صرف - نحون یاخشی بلگان بولورغه نییش. بوکچه کیرهک عربچه
 کیرهک روسچه و باشقه تلرنگ صرف - نحولرن آگلالتیه آلیچه
 جوده بته ایدک. شونک ایچون نهله نیحدلی و قتلر اونکرله،
 کوب آزابلر چیگله ایدی. منه بو شبهه سز اوز تلمزنگ صرف -
 نحون اوقوماغانلقدن، آنگ طبیعی قانونلری روحی و نظریه سی

(ایتنی واقعنه طوراب شورپه سزغنه صالما ایله پشکان آش) آشالوب
 بتوکه اون - اونیش چاقردمن آطلر چابشدرالر. آطدن یقولوب
 ایگانگان بالارده بولا.

بو آزاده قوتلی یگتله کوره شه لر؛ چیک گانارینه پریر
 اورنینه (هبه) ایت یدروب طورالر. بو مجلسده هر کم اوزینک
 اوستالغن کورسه ته. خاطونلر چه چو وقتنده نوزلرینه مخصوص
 جین (قارغه طوی) یاصیلر. ماتور بر کونده یهش خاطونلر
 قزلر ایله برکه جینالوب ایکنچی اول قزلرن چاقروب کول یاتده
 چه یلر اچوب، بیک موگلی کویلرده جرلاب بر کوتنی شونده
 ایرکن هواده اوزدروب تارالار. یل بویچه ناچار هوالی اویلرده
 اوطورغان قز بالار ایچون «قارغا طوی» یاصاو بیک
 معقول اش.

قویز، قورای هم باندور، باشقردلرنگ ملی موسیقیه
 قوراللریدر.

باشقردلر الک مجوسی بولسه لرده ۱۶۱۳ - ۱۶۲۶ نجی
 سنه لرده اوزبک خان دورنده اسلام دینی قبول ایتکانلر دیب روس
 تاریخارنده اوقیمز. زکی نادیف.

شعر

انتباه.

باق اوزینگه ملتا غفلتده یاققدن اوتان!
 جاهلیت دشتنی صوغوقیده قاققدن اوتان!
 باق بولکلر غزتینه بختینه ناموسینه
 نعلس و رسوای بولوب ذلت که باققدن اوتان!
 باق بولکلر خاغان قربانی ایدر ناموس ایچون
 بر تین بر نان اوزه وجدانی صاققدن اوتان!
 باق بولکلر معرفت جنتلرندن جان آلور
 سن جهالت دوزخی اوتیده یاققدن اوتان!
 باق بولکلر معرفت کوثرلرندن بال ایچار
 سن ایسه بدعت زهرلری برله قامقدن اوتان!
 باق بولکلر که حقیقت صیقلی و بردی جلا
 سن مز خرف چاموریده بولغالانمقدن اوتان!
 باق بولکلرنگ حقیقت تخینه مینگانینی
 سن مز خرف محبتی که اوزگنی آتمقدن اوتان!

خال محمد آخوندی. شهرخان

محمد

جمله‌ها توی. لیکن آنک بو اشی هان نهلی یالغز تقلید برکسند^۰ و فقط میخانیککی بولاراق میدانه کیلونده نق دوام ایته .
بالا طوغان نلنی شول طریقہ یدی - سیگر یاشینه حدلی اوزینگ محیطی و عائله‌سی اچنده اویره نه اویره نه ایک چینگنده هان تقلید بنده سی بولدیغی حالده مکتب یورینه کیب آباق باصا .
مکتبیکه کیلگاج ایندی بالاغه طوغان تلی هم عملی هم نظری اویره تله باشلی . تل اویره نو طریقینگ ایکنچی و کیگ یولینه کرله .
مگر مکتبده تلهنگ نظریه‌سی ایکی یالغه حدلی اوزن کورسه تر کورسه تمهس ، اوزی نگ بارلغن سیزدرر سیزدرمه سکنه بولوب بارا .
قسقه‌سی تلهنگ نظریه‌سی مکتبده اولگی ایکی یل اچنده هان عملیاتی آستنده یه شرنبکنه آ گلاتلا بارلا .

اما مکتبده تل اویره نوده عملیات ایله نظریه ایکیسی ده آچقندن آچق بر برسینه برابر (متوازی) بولوب بارونگ بالانزنگ اوز نلرن اوزلری نظریه‌سی ایله آ کلاب اداره ایته بلونگ برنجی باصقچی نه کر نلهب ابتدائی اوچنچی صنفلردن باشلانا . شوندن اعتباراً بو هر صنفلرده دوام ایته نهایت عالی مکتبدرده باروب تمام بولا و جن معناسی ایله شونده اوزینگ کالتن تابادر .

بالاغه طوغان نلنی باشلوب اویره نومی و آنک نیکزه

فوروب بیرومی کلر؟ - یوقاریده غی بیانلرمزدن آچق آ گلاشدی که بو حقدده ایک برنجی همده ایک نق تاثیر ایتوجی معلمر ، بالانک آنا - آناری ، آپلری ، آزیلری هم آصراولردر .
منه بونلر بالانک تلینه نیگر قوروجی مهندسلر ، بونلر بالانک باشینه ملی تده افاده قوتینگ اورلغن اوتورتوجیلر هم بالانک هر نرسه نی اوسدروگه یاراقلی بولغان کوکلنده شوننگ تامرلرن جهیدروچیلردر . قسقه‌سی ، بالانک اول تندنه درست سوبله شه بلو استعدادی بالانک باشینه اوز مریلری طرفندن ایگلوب شونلرنگ تریه‌سی آستنده به شروب میدانغه چغا هم شونلر قولندن جیمش بیرگه حاضرلانه باشلیدر . مکتب معلمری ، بو ایکنچی درجه‌ده گی مریلر ایسه تگی برنجی مریلر طرفندن اوتورتلغان نه زور اورلقنی صو سیب ، قاراب اوسدروچیلرگنه بولالر . آنلر اوزلرندن بو حقدده اصل و توب اورلقنی یاکیدن اوتورتا آلایلر . اصل نیگزی صالو بونلر ایچون نصیب بولمی . بونلر بولسه ایسکی نیگزی بر قدر توزه توب سیبله ویا که ایسکی اورلقنی غنه تریه‌لهب اوسدرو ممکن بولا .

طبیعیدرکه اصل اورلق نیحدلی یاخشی و صاعلام بولسه آنی تریه‌لهب اوسدرو اشی ده شول حدلی کوکللی هم یکل بولاجق ، آندن شول قدرلی اوک یاخشی و کوب جیمش آناجق . اما اصل

بله یاخشی تانوشا آماغانلغمزدن شولای بولوب کیلدی . بونی جیت تلر او قوب یوروچیلر من ییگره ک آچق آ گلاسه ل کیره ک . اوشبو احتیاجنی کوز اوکلنده توتوب ، ملی تلنگ صرف - نحون او قودن ۴ - نچی مقصود « جیت تلرنی یاخشی و یکل آ کلی آوغه حاضرلانو » دیه رگده ممکن .

ایندی صرف - نحو او قنوده غی شول مقصود و غایه لردن آنک همه فنلردن تلک آرتق اهمیت بله ن او قولورغه و مکتب پروغرا مالرمزنگ ایک باشنده توررغه تیشلگی اوز اوزندن آچق آ گلاشلغاندر . آنک فایدا سن تکرار اوزایتوب یازونی ، یاکیدن اثبات ایتونی کیره کسنیمیز .

تلنگ صرف - نحو اویره نو که فایده باسولنا .

تلنی و آنک صرف - نحو ایکی توری یول بله ن اویره نو بار :
(آ) آنی یالغز تقلید و عملی ملکه آرقاسنده یعنی شول تل ایله سوبله - شوچیلرگه اییه روب کونوگه ، دیمک فقط عملی روشده اویره نو (ب) هم هم نظری اویره نو . یعنی عملی ملکه ایله تلنگ نظریه سن قاتاشدروب عملیاتن نظریه سینه ، نظریه سن دخی عملیاتقه تطبیق یولی بله ن اویره نو . تلنی ، روحن و قورلشن آ کلاب قوللانا بلو ، تلنگ صرف - نحو فقط عملی گنه اویره نو بالانک تلی

حرکتکه کیلوب لغردارغه توتونغان ساعتندن باشلانا . بالا اول تیک آنا آنلرینه هم باشقه اوزینگ توگه ره گنده کیلرگه اییه رب ، آنلرنگ اوزلرندن چغان تاوشلرغه اوخشا شراق مبهم تاوشلر چغارا قیچقرا باشلی . بیلگی بر مقصود بله ن توکل ، تیک آنا - آنلرندن کورمه کچی و سوق طبیعی نگ کوچه وی بونچه اوز آدینه اوزی لغردارغه توتونا . بارا تورغاج اوز توگه ره گنده کیلردن ایشکان ییگره ک سوزلرنی ده آنلر نه تیکان شیکلی اوک ایتوب نه یته باشلی .

نهایت بالانک میبی (دماغی) نه کر نلهب اوسه ، باش سوبه گی ایله یابلوب و په رده له نوب بولا ؛ اوزینگ وظیفه سن و طبیعی خصوصیتن میدانغه چغارا باشلاوغه حاضرلانه و شولای ایتوب آخرده بالاده بر توری آئده طوا باشلی . منه شول چاقده ایندی اول ، نه تی - نه یلرینگ هم بوتن اوز توگه ره گنده گی کیشلرنگ سوزلرنی بیلگی بر مقصود بله ن نه تیکانلکلرن سیزنو مرتبه سینه کیله . هم بوندن اعتباراً ، شول قارانی و تومانی سیزنوی بله ن (شولای اوق نه تی نه یلرندن کورمکچی) سوزلرنی اوزینگ بیلگی بر تله گی ایچون قوللانو دورینه کرگان بولا . نه تی نه یسینه هم باشقه لرغه اوز تله کلرن ، اوزینگ اولرن ، شادلغن کونینچن بلدرونی کیره کسنه باشلی . بو احتیاجن اوتو ایچون تاغی آنا - آناری نه تیکان روشده اوک ایتوب سوزلرنی بر برسی ایله بر کورم ، یارنی بورتی بولسه ده

اورلق نېجدلى ناچار و بوزوق بولسه آنى جيمش بيرلك حالگه كيترو شول حدلى اوك آور ، آندن كوكل قناعتله نورلك بر تيجه كورو شول قدرلى اوك چيتن و بلهكه محالدر .

شول حالده باشقه طوغريلدره بولغان كېي تل حقتده بالانگ آتا-آناسى و بتون عائلهسى يه آنى بولگندىگه، فلاكتكه باتروجى بالانگ شول طوغريده غى قوتن و استعدادن تومالاندروجى ياكه آنى ياقى و درست يولغه يتهكله ب توشروب يپروجى ايگ اهميتلى يول باشچيلدر . شولاي بولغاچ باشقه طوغريلدره بولغان كېي تل خصوصنده آتا-آنالر الله حضورنده عقل هم ملي وجدان محكمه سنده و تاريخ صحيفه لرنده قاتى مسئوليت آستينه الناچقندر شهبه يوق . بو هر قايومزنگ خاطرنده صاقلانورغه تيشلى . دنياده بالا قالدروب كيتو اوين اثر توكل . آنك منه شولاي ، كيرهك قاي جهتدن بولسه ده تاو كېك مسئوليتلى بار . شول آور مسئوليتلردن قوتولو چاره لرى تايمين ايتلسه گنه بالانر آتا-آنالر ايجون يوز ياقتيغى بولا آلاچقندر . معلم: عبدالرحمن سمدى . «بكاتريفبورغ»

فزيلاجار . ۱ نچى «شورا» ده «سیر شريفه» مقاله سنده ، بو سفرى برنچى سفر بولماغانلق ؛ ابوطالب انصافلى و مروتلى ، عقللى و عدالتلى بر آدم ايكانلك ؛ محمد عليه السلام كه ابوطالب طرفندن ياخشى تربيه بيرلونك بر آز تاثيرى بولورغه تيوشليك يازلغان . بو سوزلر عبداحميد الزهراوى نك قايسى اثرنده بار ؛ بو سوزلر كوكل كه ياتمى . چونكه ييغمبرمزنك «شام» غه سفرى فقط ايكي مرتبه گنه ايكانلك ثابت بولو برله برابر آنك كجالاتى ابوطالب تربيهسى برله توكل بلهكه الهى ادب و سماوى تربيه برله بولووى ده ميداندهدر . شوشى حقده ايضاح بيرلسون ايدى . ابن احمد .

سورا : مذكور مقاله عبدالحميد نك «خديجة ام المؤمنين» اسملى اثرندن انتخاب قيلغان ايدى . «ابو طالب سوداگر بر كشى بولغانغندن و مكه عربلرنك كروانلرى هر وقت شام طرفينه يوروب طورغانغندن بو سفرى ، برنچى سفر بولماغانلق معلوم» ديگان سوز ، محمد عليه السلام حقتده توكل بلهكه ابوطالب حقتدهدر . ابو طالبك تجربه لى بر قارت بولووينى و شول طرفلرده غى حالردن خبردار ايكانلىگى آكلاتور ايجون شوشدى بر جمله كه

احتياج بار . ابو طالب تربيهسى ، شول الهى و سماوى تربيه جمله سندن بولورغه نى ايجون يارامى ، اول سوزده نيندى ضرر كورله ؟ . درست ، رسول الله ، ابوطالب و باشقهلرنك تربيه لرندن مستغنى ايدى ليكن تربيه دن اثر آلو شول استغناغه خلاف بولمازغه تيوشلى . بز ، عبدالحميد الزهراوى نك شول سوزنده ادب سزلك و ضررلى بر نرسه كورمادك حتى اسلام مخالفلرينده اوقوتورغه ، آنلرنى جلب قيلورغه سبب بولاچغن ظن قيلوب شوندى اسلوب برله يازووينى تحسېن ايتدك . اكرده «رسول الله نى طوغان كوتدن باشلاب فرشته تربيه قيلوب طوردى» ديگان بولسه ايدى چيتلر ، شونى بتونلاى اوقومازلر ، محدثلرده «موضوع حديثلر برله فائده لهنه» ديب التفتاسز قالدردلر ايدى . تزگننى بوشراق يياروب سوبله و ، حكمت و عقل اهليلرينه مخصوص بر عادت ايكانلىگى معلوم . «ان كان للرحمن ولد فانا اول العابدين» آيتنده كى محسناتى البته بله سز . الله تعالى رسول الله نى عزت و راحتلر كه غرق ايتوبده اوسدره آغان بولور ايدى ، ليكن اش آلاى بولمادى بلهكه رسول الله اوز عمرنده ييك كوب مشقتلر و مصيبتلر كوردى ، انسانلرغه عارض بولا طورغان خسته ليكلرنك بر قدريسى عارض بولدى . امام بخارى و باشقهلر ، بعض بر قيراطلر برابرينه مكه خلقينك قويلرينى كوتكانلىگى ده روايت ايتلر . شوشى اشلر ، الهى و سماوى تربيه كه مناقض بولماغاندن صوك ابو طالب تربيه سندن بر آز اثر آلو ، ياخشى هوالى صحرا ده اوسونك بدنى سلامتلك كه فائدهسى بولو ، نى جهتدن شول سماوى تربيه كه خلاف كورله در ؟ . .

توركستانه . خواجه احمد يسوى ديگان بر ذات نك قبرى بز نك «توركستان» شهرندهدر . توركستانليلر قاشنده بو قبر ، ييك مقدس . حتى ايكنچى قبله ديورگه يارى . چونكه نماز قبلهسى «كعبه» بولسه ، همه كيرهك نرسه لرنى صور او قبلهسى خواجه احمد «قبرى» در . بورندن ده ياخشوق اعتبار قازانغان و حاضرگى كوندهده ييك كوب آدمى اوزينه تابندرغان بو شيخ نك ترجمه حالى «شورا» ده يازلسه ايدى . شول سايه ده حقيقت بلهن خرافت ايكي كه آبرلور ايدى ديب ظن ايدولهدر . مونه برنچى غينواردن باشلاب ۷ نچى غينوارغه قدر دوام ايتكان «خلوت» بولوب اوتدى . (حج اصغر ادا قيلندى ؟) پجراق و صاصى بر باز نك اجنده هر تورلى قيلانلر بولوب اوزدى . شهر ميدانلر نده خواجه من ديگان آدملر طرفندن : «مدينه ده محمد ، توركستانده خواجه احمد» آوزلرى يا كرادى . خواجه احمد نك (ييغمبرمز) محمد (عليه السلام) كه نه جهتدن نيگده شلگى بار ايكان ؟ نيگده ش

۲) ابن الاثیر و باشقه لر ابوطالب، عبد مناف اسمعیلی ایدی دیلر. ۳) بو حقدده اوتکان یلدرده غی شورلرده کوب یازلدی، صورت و رسم ممنوعلگی حقدده قرآن کریمده صریح سوز بوق. کتب سسته صاحبیری روایت ایتکان حدیثلرده منعلر بار. لکن منع حدیثیری شرکله وسیله، برر تورلی دین گه مناسبتلی بولغان ماده لر گه محمول بولسه کیرهک. شوشی روشده توجیه قیلماغانده حدیثلر آراسنده غی معارضه نی یبارو ممکن کورلمی.

قیلورغه یاریعی ایکان؟ تورکستانی قارده شلمز ننگ بوندی قیلانشرلرینه حیران بولوب قالامز. پیغمبرمز محمد (علیه السلام) ننگ شفاعتندن خواجه احمدننگ شفاعتینی اوستون کوروب، جمیع عالمنی یوقدن بار قیلغان حاکم مطلق بولغان الله تعالی ننگ کوچدن یاردم ایسته می، اوزن اوزی هر بلادن صاقلارغه کوچی یتمی، چروب توفراق بولغان بر آدمدن هر بر احتیاجغه یاردم صوراونی سلامت عقل درست کوررمی؟ ابو الفرید.

مطبوع اثرلر

رسمی شعرلر. مکتب بالالری ایچون تورلی آدملرننگ شعرلری جیولغان بر اثرلر. جیوچیسی شاکر جان السعیدی اقدیدر. ناشری «اورنیورغ» ده حسین حسینوف کتبخانه سی. اوستینه قویلغان بهاسی ۳۰ تین.

کالیندارلر. بو کونده قازان شهرنده ۱۹۱۶نجی یل ایچون باصلغان ایکی کالیندار کیلدی. بری کامل اقدی بشیروف طرفندن نشر ایتولگان «شرق کالینداری» اسمنده اوستال کالیندارلر. ایکنجیسی «ملت» طرفندن نشر ایتولگان «دیواری کالیندار» در. کالیندارلرده بولورغه تیوشلی معلومات هر ایکسینده بار.

آقمار لافلر. اشچیلر طور مشندن آنوب یازلغان حکایه کتایدیر. محرری شریف کال اقدی و ناشری ده «وقت» اداره سیدر. شریف کال اقدی واقعه لر نی تصویر قیلورغه، اوقوچیلر نی یابقدر مازلق روشده یازارغه مقتدر آدملر دندر. کتابنی باشقه چه تعریف قیلورغه حاجت بولماز. بهاسی ۶۰ تین.

مطابق

(یونان خرافاتی)

آتنه ده بر کون

(بیریقلیس دوری، قبل المیلاد ۴۴۰ ده).

شرق طرفندن بوتون دنیانی اوزننگ نورینه کوموب، آقروغنه، هوالانوبقنه قویاش قاللوب بارا؛ بوکون هوا آبروچه

شورا: خواجه احمدننگ عالم گه تصرف قیلووی، مقصود و حاجتلر نی بیرووی (دافع البلیات وقاضی الحاجات بولووی) معلوم بولماسه ده بیک مقتدر تورک شاعری، ادیب ایکانلگی معلوم. شول جهندن مونگ ترجمه حالی یازلووی مطلوب ایدی. لکن مونگ حقدده معلوماتمز ناقص، ترجمه حالی تفصیل برله یازلغان بر اثرنی کوره آغانمز بوق. شونگ ایچون همیشه یازلمی طورلدی. اگرده تورکستان طرفلرنده غی قلم صاحبیری، ادبیات محبیری مونگ حقدده معلومات جیوب یارسه لر یا که ترجمه حال روشنده ترتیب ایتوب یازسه لر بز ممنونک برله نشر قیلور ایدک. کرامات و استمداد، اولیا و قبر مسئله لری و شونلرغه مناسبتلی بحثلر «کرامات و استمداد» اسملی بر اثرده تفصیل برله یازلغانلقدن بو یرده سوز اوزایتوغه حاجت کورلما دی. اسلام خلقیننگ فکری بو نرسه لر برله زهرله نوب کیلووینه ایندی مک یلر بولادر. شوشی عقیده تأثیری برله قوللردن دولت کیتدی، شوکت بتدی، خوار و ذلیل بولوب قالدیلر، خسرالدنیا و الاخرة حکمی آستینه کروب یوغالدیلر. ایندی الله تعالی یاش بوونغه انصاف بیرسون، قرآن و سنت ادبیری برله ادبانه نونی میسر قیلسون. محمدکه اشناغان کشی، تورکستان و هندستان احمدلری برله مبتلا بولمازغه، آنلر حقدده غلو قیلمازغه تیوشلی ایدی.

نا معلوم (۱۰) کوی کوبله و، شعر سویله و و اوینا و همده شوندی تاوشلر نی تکللو، شریعت قاشنده درست و مباح عمللردنمی، یوقسه ممنوع و حراممی؟ (۲) رسول الله ننگ عمی ابو طالب ننگ اسمی نیچوک؟ (۳) رسم و صورت توشرو و توشرتو حقدده شریعتده مساعده بارمی، یوقمی؟ شوشی سؤاللرمننگ جوابلری «شورا» ده یازلسون ایدی.

عابدالله بن عبدالرحمن. سیبیر یاده بارابا.

شورا: (۱) بو مسئله، بو کونده اورنیورغده حسینوف کتاب مغازی نی طرفندن باصدرا طورغان «جوامع الکلام شرحی» اسملی اثرده تفصیل برله سویله نه در. شونی آوب اوقورسز.

راحت و حضور بولوب، بوتون دنیا شول سحرلی قویاش نورینه چومغان، دینگزده ا کرنگنه ایسکان جیل ایله بوی بوی بودره و شادرا انوب کینه؛ اطرافده قریبی تهله قایده کیتکان دینگز، قوی کوك طوماندن باشقه هیچ نهرسه کوروغی ایدی. بو وقت کیمه ده گی خلق ده عادتله نجه یوقولرندن طوروب مش، مش کینه و بعضیری طوروب یوری ده باشلاغانلر ایدی. بو کون کیمه که کروومزنگ اوچونچی کونی؛ شول کونی کیمه که مینم بلن برکه کرگان یونانی ایده شم ده، اوزینگ صوری کوله گی اوستندن آق توسده گی جیکسز خیتون، یونانلر عادتجه، صول اینباشینه سالوب، سفرده کیه طورغان مخصوص کون اشله په سن آندن بوندن باشینه باصدی ده، مینم ایله کیلوب ایسه نله شدی. اول کوب تورمیچه کیمه نگ ایکنچی بولینه. آجق باق باشینه چغوب بر آز یوروب کیدی. مین یول ته بیرلمی ره تله شدروب قویدم ده قهوه حاضرلدم (۱). اول کیلگاج ده ایکه و سوبله شوب، عاذرچه ا گکه مه له شوب، قهوه اچر که کرشدک. برره استاگان قهوه اچوب طاماقنی بومشاقچاق قه تلر چیشلوب کیدی. بو یونانی یگت ییک سوزچن، سوزنی آته لیلرغه مخصوص بولغان ماطور و کشیگه آکلایشلی ایتوب، تزوب و ییکل ایتدروب سویلی ایدی. اول حاضر موندن ایکنچی بوله که کیتکانون و کیتوونینگ سبی ده، ایرته بلن قیلنه طورغان «پوسیدون» غه مخصوص عبادتی ادا ایتو و آنک بز که ضرر ایتمه ون طلب ایتوب دعا قیلو اوچون بولغانلغن سویله رکه کرشدی.

مین موندن الک «پوسیدون» نگ کم ایکانوندن خبرم بولماغانغه، آنک کم ایکانی حقتده صوراشورغه توتوندم. صورار صوراماز آوزندن جواب چغارغه تورغان ایده شم بر آز کولمسره دی ده: «بزنگ (یونانلیلر نگ) اعتقادم ده پوسیدون (۲) الوغ الهمز «زیفس» نگ برادری؛ حاضر بز آنک اوستونده باردیغمز دینگزنگ خواجیسی؛ ا گه آا گه رنده لر عبادت قیلماسارو آنک رضالغن طاباسار، اول اوزینگ امری ایله بوتون دینگزنی آستون اوستکه کیتروب دولقندر چغاررغه ده کیمه لرنی باطروب تهله نیقدر آدم بالارن صوغه چومروب هلاک ایتوی ممکن. ایندی مغفرتن تله سه، پوسیدون اوزی دینگزنی قارار اوچون ایکی ته گهرمه چلی آرباسینه ییک جیتز آطر جیگوب چغا و دینگز بویلاتوب یوری. شول وقت دینگز طبطن قالب، طولقون فلاننگ اثری ده بولمی

دینگز ییالا کوپر شیکلی طنوب یالتراب یاتا بو وقت دینگزده بولغان آدملر ده هیچ بر هلا کتنکه اوچرامیلر «دیب سویله گاج، آنک حقتده مینم ده تصدیق قیلومنی کوتکان شیکلی میگا کوزن بر طوطروب قارادی. آنک اعتقادی بلن مینم اعتقادم آراسنده طاو قدر آیرما بولسه ده، آنک میگا ییک قدرلی ایده ش بولووی شرفینه هم کشیلرنگ دینی حسیاتلرینه طوقونوی یاراغانغه: «بو کونگی کوننگ حضورلنی ده سزنگ کی آدملر دعا و عبادتلی برکه سنده ایندی» دیدم.

اول بو سوزلرنی سویله ب بشکاج، آشاملقارنی جیوب، کیمه نگ ایکنچی یاغینه چقدق و دینگز که قاراغانمز حالده، بر آز سویله شمیچه باردق. مین بو کونگی کوننگ ماطورلغن، راحت و جلیلغن ماقارغه کرشم. ایده شم ده مینم سوز که قوشولغان شیکلی ایتدروب: «جناب عالی آپولون حضرتینگ آدملر که کورسه تکان رحمتی ایندی» دیب قویدی.

مین دخی آپولوننگ کم ایکانون بلمه گانگه، آندن طاعی آپولون حقتده صورارغه مجبور بولدم.

یگت بو کارغه ده تیک بارغانچه سوز بولسون، وقت تیزره ک اوتسون دیدی ده، سویله رکه طوطوندی: «ته فه ندم سین بزنگ اعتقادمز و آپولون حقتده بلسک کیسه، قسقره ق ایتوب بولسه ده سویلم، باباغی ته یتکان باش خدایز «زیفس» نگ ایک سیولکی اوغلی شوشی آپولوندر. اول آناسی «گیرا» نگ کیقلا د آطه لرندن «دیلس» ده تورغان وقتنده دنیاغه کیلگان. پوسیدوننگ قوشووی بونجه آناسینه مسلط بولغان «یتون» دیگان یلاتنی اوق ایله آتوب اوترگان، یولدوزلرنی کوکلردن چوبله ب جیوب آغان، «کیقوب» دیگان جنلرنی خراب ایتکان. صوگره دینگز الاهیسی پوسیدون ایله «ترویه» که باروب، آنده مذکوراسمده بر شهر بنا ایتکانلر. شوشی یورگان وقتلر نده غیبدن خبر بیروچی الیه «کسندر» که وطب الاهیسی «اسکولا» نگ آناسی «قو-رونیس» که عاشق بولوب، شول عشق یولنده کوب مشقتلر و عذابلر کورگان. نهایت بولرنگ هیچ برندن فایده ولذت طابماغاچ، کوککه کوته رلگان؛ آنده باروب، حاضر بز که نورن چه چوب کیلوجی قویاشنی مخصوص یول بونجه قوالاب یوروتور که، آنک نورن اوق ایله بیر که آطوب توشوروب، آدملرنی آنک ایله مسعود ایتهر که باشلاغان. اول قویاش الاهیسی بولوب قنه قالمغان، آندن باشقه هر تورلی یاخشیلق، صنعت نفیسه، موزیقا هم اولم و اوقنی یاراتوجی الیه بولوب کیتکان» دیدی ده سوزن بتردی.

مین، آنک آپولون دیگان سوزنی ایشکان صابن نیچون یوزینه شادلق کیلوب اچلوب کیتوونینگ سینم یوغارغی سوزلرنی

(۱) بو وقتده «قهوه» استعمال قیلنه در ایکی می؟ شورا.

(۲) «پوسیدون»، «زیفس»، «آپولون» و غیر خدایلرنگ

ایسمن ته یتکانده یونانی ته فه ندی مخصوص تعظیم لفظلی ایله ته یته ایدی لکن آلر مونده یازله دایلر.

سویله گاج کنه سیزدم .

هر کون شوشی روشچه اُ گگمه بله ن بارا تورغاچ ، بر نیچه کون اوتوبده کیتدی . بر قوری بیرگه - آطهغه یاقلاشدق . اول آطه ایسه . هر گنگ قولاغینه شهرتی ایشتلگان « ردوس » آطهسی ، کیمه من یاقلاشقاندن یاقلاشدی . آندهغی طاوولر ، عجائب سبعة عالم دن صانالغان برونزا هیکل دخی عبادتخانه لرینگ مناره لری کورونه باشلادی . کوبده اوقه دی بز پایاغی زور هیکل نگ آیاقلری آراسندن اوتوب لیمانغه کردک . بز بونده بر کون طوراسی بولغانغه « ردوس » قصه سنده یوررگه چقدق ؟ لیمانغه کرو بله ن ، اوزون آق کولمه کچن یالان آباق فقط طابانینه غنه جب بله ن کون به یله گان مالایرنگ اینجیر یمشی ، افلیسون ، واق یوزم ، کیکان بالی ، سوت و باشقه یول کیره گینه مخصوص بولغان نه ییرلر صاتوب طورولری وشول مالایرنگ آرتلی بیرلی بوگروب شایاروب یورولری کوزگه جالنا ایدی .

منه بر آز بارغاچ ، قصبه اچینه کردک . طشدن کورنوگه به مسزگنه و اوزلری بیک طغز اوطورغان ، توبه سی آجق غیر منتظم یورطلر بولا باشلادی . لکن عبادتخانه لری یورطلرغه قارلا غانده کوب مرتبه آرتق وغایت زور ایتدرلوب صالغان ایدی . بو « ردوس » قصبه سی اور ایله نه یله ندرلوب آلتان و یانینه خندق قازلغان . بونگ مجموع خلقی ۱۵ مک قدر بولوب ، همه سی آتیقه ملکیتنه تابع و هر یلنی بر بقدر « ویرگو » بیروب طورالر ایکان .

بونده بو کوشی یوروب اوتکارگاج ، کیمه گه کروب اوز یولزده بولدق . بو یولی بزنگ کیمه گه ایکی کشی اوسته لدی . بولر ایکیسی غایت طازا بهش ، یوزلری وقیلانشاری نیندیگنه آورلقنی ده کولوب قارشلی آلا تورغان کشیلر ایکانون کورسه توب طوره . اوستلرنده قزل پالتو بولغانی حالده ایکیسی ده بزگه یاقتراق بر یرگه اوطوردیلر . مین بولرده آته گه باروچی یونانلر در دیب اویلامده آردن اوز یاقلرنده غی یا گاه نهرسه لر حقنده صوراماقچی بولوب قویدم .

بر مناسبت ایله برسن طوغری کیتروب : « نه فه ندیم سزده آته غه باراسز می ؟ یول برگه بولسون ! » دیدم . اول بو سؤالگه التقاتده ایتیمیچه « یوق » دیب کنه قویدی . بونگ « یوغینه » غنه قناعتله نهم کیمه گانگه ، اولده بر یونانلی بولغاچ ، تکی اییده شم شیکلی سوزچه ندر ، تیک بونگ سوز قایمچی چیشلمی گنه طورا طورغاندر دیدمده ، ایندی آنک مفصللره ق جوابن کوتوب : « آته غه بارمیسز ایکان ، بلکه « دیلوس » قه قدر بارا تورغانسزدر ؟ » بوگار دخی « خالکیدیه » گه دیب کنه جواب بیردی . بونده ده مینم

تله ک حاصل بولماغاچ : « نه لله سز خالکیدیه طوراسز ؟ بلکه سز اوزکر خالکیدیا بلسز ؟ » دیدم .

اول دخی بیک قورینه و بورچولغان قیافت ایله ایرینوبکنه « یوق اسپارطه لیمن » دیدی .

بونگ آوزندن طاغی قزغراق نهرسه لر حقنده سویله ته کچی بولوب ، هیچ قویشمیچه ، نه لله نیچه سؤال بیروب قاراسامده بر جونلی جواب آلا آماغاچ : « بوندن هیچ نهرسه جمعی آخری » دیدمده تیزره ک آنک یانندن کیتدم .

اییده شم یانینه بارغاچ ، اوزیمه واقع بولغان اش حقنده سویله دم . اول بوگار کولوبکنه اوطوردی ده سویله ب بتکاج ، بعض بر اشلرده خصوصا سوز سویله وده لا کونیلیر - اسپارطه لیلر ایله ایونیا - آته لیلر آراسنده بیک زور آیرما بولغانلغن ، آته لیلر سوزنی تصویر ایتدروب ، کشیگه بوتونله ی آگلاتورغه طرشوب سویله دکاری حالده ، اسپارطه لیلر ایسه بیک قسقه روشده « بار » یایسه « یوق » کبری جوابلر بیرورن ، نه گه کوب صوراشوب یوده ته باشلاسه ک ، تکی قسقه جوانی ده قالدروب ، آنک اورنینه یوزروق ده بیرگه لهب آلورینگ بیک سیردک بولماغانلغن سویله دی .

هر کون شوشی کویچه سویله شه ، سویله شه بارو بله ن وقت اوتکانی سیزلمی ده قالدی . بز « دیلوس » آطه سینه یتدک . کیمه دن توشدکده اییده شم ایله دیلوس اولینه باروب کردک . بو اولده ده ردوس ده گی شیکلی بیک طغز و ترتیسز روشده ترلشکان ؛ توبه سی آجق ایتدرلوب ، اوز یرنده - ردوس ده غی بر تورلی طاشدن صالغان یورطلر و بر عبادتخانه بار ایدی . تکی یونانلی نگ طانشلرندن بر نیچه اوینگه کردک لکن بولرنگ هیچ بر سنده و اورامده ده خاتون - قزدن بره وده کورنمه دی . فقط کیمه دن توشو ایله و اولغه کرگاج ، بر نیچه اولکنی - میتنی کیمه گه توبه ب آلوب کیتکانلرنگنه یش اوچرانه ایدک . میگا بو بر آز عبیردک طیولدی . سوکره شول آلنگ بر کشیدن بونگ سین صورادم . اول ، بو دیلوس آطه سی آپوللون طوغان یر بولو سیبلی یر مقدس اورون بولوب ، بونده خاتون - قزغه طورو و بالا تودرو هم اولکلرنی بونده کومو درست بولماغانلغن سویله ب ، مینم عیله نویمه کوب یول قالدردمادی .

اورام بو نیچه بارا ، بارا غایت مهابت ایتدرلوب بنا ایتلگان ؛ یان - یاغینه زور ، یوان طاش باغانالر اوطورطولغان و قوراسنده « آپوللون » غه مخصوص لاؤرا (دافنه) آغاچی اوسوب طورغان بر عبادتخانه گه یتدک . اوچ بولمه لی بو یورطنگ اولگی بولمه سن اوتوب ، ایکنچیگه کرو ایله کوزگه اوزون بودره چه چلی ، قولنده جبهه هم اوق توتوب ، کیملری کومش و آلتوندن واوزی مرمر

اوج غنه بولغان بابارن یونانلرنگ قهرمانا نا صوغشولری؛ بونگ بر یونانلیغه یوز ایران طوغری کیلسده، شولرنگ همه سینگ باشلری چابغان پچن شیکلی کیسلوب توشولری؛ غیرتلی اسپارط کبیرالی لئونیداسنگ براییکی یوزعسکر ایله نه نه تگی کوز آلدنده غی تیر موپولینگ سحرلی بر پوچماغنده دشمان عسکری طرفندن قاملوبده ایس کینکچ زور یگتک ایله شول بیک دهشت اچنده جان بیرولی؛ صوگره بهادر یونانلر، اوزلرن بوتونله یوق ایتمه کچی بولوب کیلگان ایران عسکرن تمام طار - مار ایتولری و نهایت شوشی زور تاریخی افتخارنگ حاضرگی سیزگچ یونان شاعرلرینه بهاسلک کوب الهام بیروب طورولری؛ شول واقعہ یونانلرنگ اوز اوزلرینه اشانولرن آرتدروی وشول اشانو آرناسنده حاضرگی مدینت دنیاغه طووی، همهسی برسی آرتدن برسی تزلشوب اوتوب کیتہ و باشنده بولر همه سن ده بر ترتیب ایله آغلوب بارا طورغاندر.

ایندی بز آگیسکی دینگزن اوتوب میرتویسکی دینگرینه کردک. بر آز بارغاج «پیره» نگ یراق توکلگی سیزله باشلادی. یاقنلا- شقاندن یاقنلاشامز، هر یاقده ماطورلق آرتاغنه بارا، نه دینگری اوستنده آق قوشلر شیکلی موینلرن بوکره یقوب توشن کیروب غره رلانوب ا کرونگنه قوزغالغان جیلکن کیمه لری طنوقغه صواوستون چوارلاب یوریلر. بولرنگ هر قایوسی نگ تورلی توسده گی فلاقلر ایله بیزه نگانلر بولوی دینگری اوستون طاغی ماطورلاتا، طاغی آگار جان کرته ایدی. بزده شول اوزمزی مفتون ایکنان ماطورلق عالمنده طاولر دینگریلرنگ خوشلغینه یه ملیگینه ایسروب، تلر سویله وودن و آنی تصویر ایتودن عاجز قالغاج، سویله شمیچه گنه، طنغنه آغه طابا یوزه بیره مز. منه بایتاغنه اوزون بولغان ویان - یاغنه تورلی ماگازینلر زور یورطلر تزلگان، آدینه بیک شوما طاشلرجه یلگان «پیره» لیمانینه کیلوب یتمک.

(آخری بولوز) «یازوچی».

طاشندن، هر کنگ دقتن جلب ایترک درجده زور مهارت ایله، غایت ماطور یاش یگت صورتبده تصویر ایتلگان آپولون هیکلی کورونه ایدی.

بونده آپولون دن باشقه بیک کوب صورت ورسملر طولی. دیوارلرده آتون برلن یازغان: «اوزکنی اوزک بل»، «هیچ وقت آرتق کیتہ» کبی حکمتلی سوزلرده بار ایدی. ایکنچی بولمه لرینه ده کروب بر آز قارغاج، بوندن چقدقده لیماغه کیتدک.

بز باروب کیمه کرگاج. خالکیدیه که کیتہ چه کمزنی بلدرتدر دیلر. کیمده بر نیچه کشی نله قایدہ غی خالکیدیه که بارغانچه یاقغه قالغان «آته» غه باروب، آندن صوگ خالکیدیه که بارون اوتسه کده، کیمه خواجہ سی: حاضر آلوب بارولا تورغان نه بیرلرنگ خالکیدیه طاواری ایله آماشدرلغاج «آته» غه ایتنله چه ک نهرسلر ایکانون سویله ب، بزنگ بورچوغه قولاق آلمیچه اوز یولینه کیتدی. یول یاخشیعنه اوزون بولغانغه بر نیچه کون باردق.

بونده کیلگچ ده، بز طاغی بوروب کیلک لکن عادتده گیدن اهمیتلی نهرسه کوروب بولمادی. بونده یوموش بتکچ، کیمه بز آتیقه یارم آطه سی بویلاب کیتدی.

بو یول ایله بارغانده آتیقه یارم آطه سی بویلاب سوزولغان باشنده آق قارلر یاققان تیرموپولی طاولری، آنک آریاغندن یراقده کوگره روب آیمپ طاولری کورونه ایدی. اپیداشم ایله ایکیمز کیمه نگ اوکایی بر یرینه اوطوروب، شول طاولرنی و یاقن کورونه طورغان ماطور طبیعتی قاراب باردق. یونانلی نه فندی ایکی کوزن تیر موپولیگه تککان حالده زور فکرکه چومدی. آنک بو طاولرنی کورووی ایله زور خاطرهلر ایسکه کیلو سبیلی تیرن اویغه باطووی بیک طبیعی ایدی. اول بو اورونی کورگاج، احتمال آنک کوز آلدنده، «مارائون» تیر «موپولی»، «پلاتیه» محاربه لری و اول محاربه لرده نه لله نیچه مکله ب شهر و اوللرنی و نه لله نیچه میلیونله ب آدم قانون توکگان؛ اوتوب کیتکانده آیق آستنده غی یرنگ قارا طوزانون نه یله ندروب کیلگان میلیونله ب «دارا» و «سرخس» عسکرینه قارشى آرنک عسکری یاتنده بر

ناشری: «محمد شاکر و محمد ذاکر رامیفلر».

محرری: رضاء الدین بن فخرالتین.

№ 578

«شورا» اورنبورغره اوله بشمه کورنده بر هفتانه ادبی، فنی و سیاسی مجله ددر.

ТАКСА ЗА ОБЪЯВЛЕНІЯ НА 2-Й СТРАНИЦЬ ОБЛОЖКИ
30 КОП. НА 3 И 4 СТР.—20 К ЗА СТРОКУ ПЕТИТА
Адресь: г. Оренбургъ, редакция журн. «ШУРО».

ابونه بدلی: سنه لک ۶ صوم. آتی آیلق ۳ صوم ۳۰ تین.
«وقت» بران یرکه آلوچیلرغه:
سنه لک ۱۱ صوم آتی آیلق ۵ صوم ۹۰ تین در.

ش ی ر ۵

№ 4.

ФЕВРАЛЬ 15 = 1916 ГОДА.

«کتب سته و مؤلفاری»

رضاءالدين بن فخرالدين اثری

حدیث و سنت عالمگیری فاشنده «کتب سته» دین مشهور بولغان صحیح البخاری، صحیح مسلم، سنن ابی داود، جامع ترمذی، سنن نسائی، سنن ابن ماجه، موطا مالک کتابلری حقنده یازلغان بر رساله در. حدیث علمی برله شغلله نوچیلر ایچون کیره کلی معلوماتلرده بار. ۱۳۶ بیتدن عبارت بو رساله نك حقی پوچتہسی برله برلکده ۵۵ تین.

Адрес: Редакция газ. „Вактъ“ въ Оренбургѣ.

«ابن عربی»

رضاءالدين بن فخرالدين اثری

شیخ محی الدین بن عربی ترجمه حلی حقنده ترتیب ایلولکان بر رساله در. مونده ابن عربی نك مسلکی واوزینه خاص بولغان فکرلرندن مهملری ذکر ایلولکان. ۱۲۶ بیتده باصلغان بو رساله نك حقی پوچتہسی برله برلکده ۶۰ تین. باش اسقلادی «وقت» اداره سنده.

اصول جدیدہ ایلہ بالالار اوفوتہوق

شرعا و عقلا درست ایدیکلی حقندہ،

شیخ ربین الله النقشبندی حضر تلری

مم برابر اولندیغی حالده ترویسکی

علماسینک احلام نامہ و عمومی

نصیحتلرندن عبارت بر اثر در. ۳ نچی مرتبه باصلدی. حقی ۵ تین.

ترویسکی علماسی

و اصول جدیدہ

نصیحتلرندن عبارت بر اثر در. ۳ نچی مرتبه باصلدی. حقی ۵ تین.

«ابن تیمیہ»

رضاءالدين بن فخرالدين اثری

اسلام عالملرنک ایک مشهورلرندن بولغان ابن تیمیہ نك ترجمه حلی، مسلکی و فکرلری یازلغان ۱۴۸ بیتک بر اثر در. حقی پوچتہسی ایلہ برلکده ۶۰ تین. هر بر مشهور کتابچیلرده ساتلور. باش اسقلادی «وقت» اداره سنده.

دورت کون

مقرئہسی ر. رفیبی

محرری و. فارشین.

روس - تورک معارفینه دائر گوزل حکایه در. حقی ۸ تین

پوچتہ ایلہ ۱۰. هر بر معنی کتابچیلرده مانولا. کوبلاب آلواچون

Оренбургѣ, ред. газ. „ВАКТЪ“.

Адрес: